

netwerk
dementie
noord-holland noord

Rapportage Dementie Monitor 2016

Regio Noord-Holland Noord

Netwerk Dementie NHN

Oktober 2016

Voorwoord

Met de veroudering van de Nederlandse bevolking neemt ook het aantal mensen met dementie toe. Dementie heeft verstrekkende gevolgen voor degene die het overkomt en ook voor zijn of haar naasten. Het is belangrijk dat de omgeving daarmee rekening houdt, zodat optimaal kan worden omgegaan met de gevolgen van dementie. Bovendien is het goed dat het stigma wat dementie aan de mensen die de betrokken mensen van zijn of haar omgeving krijgen, verdwijnt. Het kan ons allemaal overkomen.

Het Netwerk Dementie Noord-Holland Noord, met ingang van 2016 een vervolg van het vroegere Platform Dementie, is een samenwerkingsverband van zorginstellingen, welzijnsorganisaties en de regionale afdelingen van Alzheimer Nederland in Noord-Kennemerland, West-Friesland en Kop van Noord-Holland. Met elkaar zetten wij ons in om de zorg voor mensen met dementie en hun naasten in onze regio te verbeteren. Dat wordt gedaan door kennis te delen en samen te werken aan optimale zorg en begeleiding voor mensen met dementie en hun naasten. Meer informatie is te vinden op de website van het Netwerk: <http://netwerkdementie-nhn.nl>.

Onderdeel van onze taak is de uitvoering van de zogenaamde Dementie Monitor uitgevoerd onder alle gemeenten in het bovengenoemde werkgebied. Het doel daarvan is om een beeld te krijgen van de gemeentelijke agenda met betrekking tot dementie. Het is één van de instrumenten voor het Netwerk om de zorg en begeleiding voor mensen met dementie en hun naasten te verbeteren.

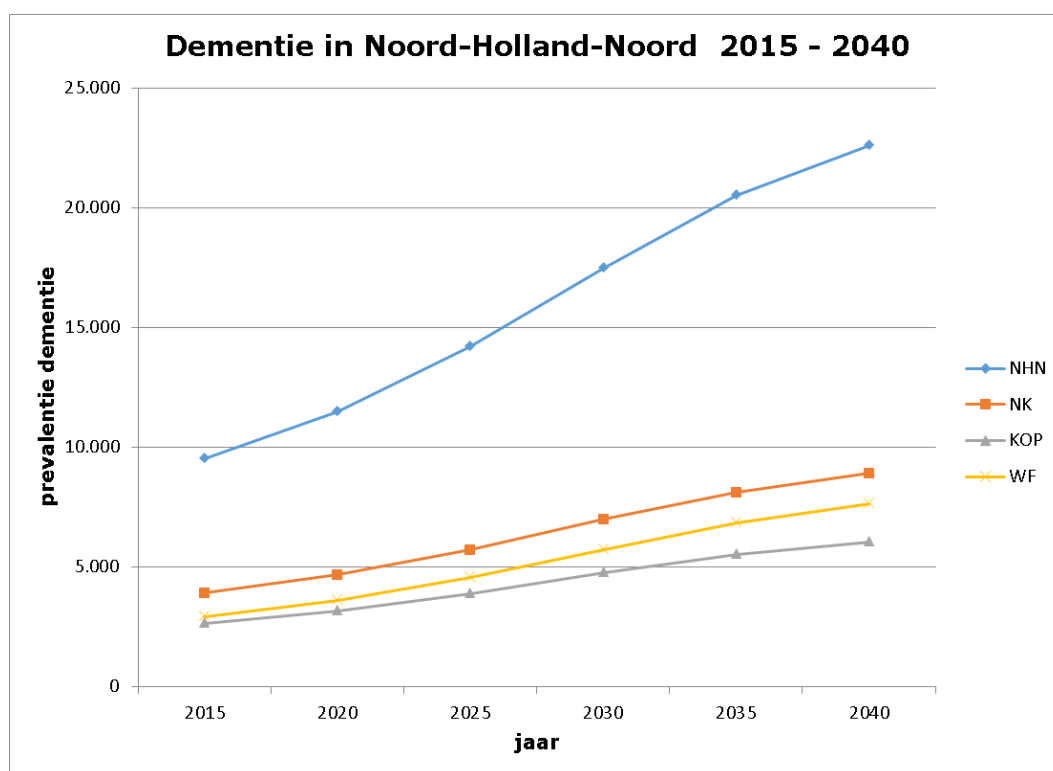
Prof. Giel Nijpels

Voorzitter Netwerk Dementie Noord-Holland Noord

Inleiding

Voor u ligt de derde Dementie Regiomonitor van het Netwerk Dementie NHN; de eerdere edities verschenen in 2010 en 2013.

Zoals bekend neemt het aantal mensen met dementie in Nederland de komende decennia sterk toe. In onderstaande tabel is de stijging van het aantal mensen met de diagnose dementie in Noord-Holland Noord weergegeven. Het werkelijke aantal ligt waarschijnlijk hoger: immers de eerste klachten en problemen doen zich ruim voor de diagnose voor. Naar schatting is bij zo'n 70% van de mensen die worden gerekend tot de categorie 'kwetsbare ouderen', sprake van cognitieve problemen, zoals dementie. Daarnaast zijn er ook steeds vaker jongere mensen met dementie.

Dementie staat in de top drie van ziektes die voor de mens het grootste verlies van kwaliteit van leven veroorzaken. Het is een ziekte die niet alleen de cliënt zelf treft, maar die ook grote impact heeft op de naaste omgeving van de cliënt. Mantelzorgers (gemiddeld drie per patiënt) worden geconfronteerd met een naaste die steeds hulpbehoevender wordt en als persoon verandert.

We willen dat mensen met dementie zo lang mogelijk op een goede en veilige manier thuis kunnen blijven wonen. Dat is, naar mate de dementie verder vordert lang niet eenvoudig. Mantelzorg is essentieel maar fysiek en emotioneel zwaar. Zorg en ondersteuning richt zich daarom op de patiënt én mantelzorgers.

Gemeenten spelen bij dit proces tegenwoordig een belangrijke rol. Bijvoorbeeld als het gaat om een goed voorzieningenniveau, individuele ondersteuning, om het lokaal agenderen van dementie en om het goed samenwerken tussen de verschillende organisaties die met dementie te maken hebben.

Met de Dementie Monitor krijgt u inzicht hoe het in 2016 met de zorg en ondersteuning van mensen met dementie en hun naasten in uw gemeente is gesteld en u kunt hiermee richting geven aan verbeteringen.

Daarnaast hebben wij in de Dementie Monitor aandacht voor de dementievriendelijke samenleving. Eén op de vijf mensen in Nederland krijgt de ziekte, dus krijgen we er allemaal mee te maken. In onze familie- of vriendenkring, maar ook op straat, in de winkel of op het werk. Bij de campagne 'Samen dementievriendelijk' gaat het er om dat vóór 2020 iedereen in Nederland meer weet van dementie én mensen met dementie en hun mantelzorgers kan helpen. Met meer oog voor wat iemand met dementie nog wel kan, in plaats van te letten op wat hij niet meer kan. Ook wil de campagne mantelzorgers meer waardering en steun geven.

Het Netwerk Dementie sluit graag aan bij de landelijke campagne 'Samen dementievriendelijk'. Wij zullen daarom in 2016 en 2017 activiteiten organiseren die het mede mogelijk maken dat de 17 gemeenten in Noord-Holland Noord steeds dementievriendelijker worden. Om te beginnen organiseren we op donderdagmiddag 1 december een bijeenkomst voor gemeenten over de dementievriendelijke gemeente. Tijdens de bijeenkomst krijgt men informatie en good-practices aangeboden die gemeenten inspireren en ondersteunen voor de eigen gemeentelijke situatie! De uitnodiging voor deze middag is inmiddels aan verstuurd.

Namens het Netwerk Dementie Noord-Holland Noord
Anneke Wienema, netwerkcoördinator
Oktober 2016

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inleiding	3
Inhoudsopgave	5
1. De inventarisatie	6
1.1 De Dementie Monitor	6
1.2 Werkwijze Dementie Monitor 2016.....	7
2. Resultaten.....	9
2.1 Totalscores van alle 17 gemeenten.....	9
2.2 Totalscore per gemeenten	11
2.3 Scores per domein.....	15
2.3.1 Domein Feiten en cijfers	16
2.3.2 Domein Voorzieningenniveau	19
2.3.3 Domein Beleid	23
2.3.4 Domein Informatie en advies.....	26
2.3.5 Domein Participatie.....	30
2.3.6 Domein Thuiswonende mensen met dementie.....	33
2.3.7 De dementievriendelijke samenleving.....	34
3. Conclusies en aanbevelingen	36
3.1 Conclusies.....	36
3.2 Aanbevelingen.....	37
Bijlage 1: Vragenlijst Dementie Monitor 2016.....	44
Bijlage 2: Stijging aantal mensen met dementie in Noord-Holland Noord 2015 - 2040	47
Bijlage 3: Intentieverklaring Hoorn Dementievriendelijk	49
Bijlage 4: Samenstelling Netwerk Dementie NHN	51
Bijlage 5: Projecten van het Netwerk Dementie NHN	52
Bijlage 6: Nuttige websites en links.....	54

1. De inventarisatie

1.1 De Dementie Monitor

De Dementie Monitor Noord-Holland Noord is in 2010 ontwikkeld door de toenmalige projectgroep Wmo en Dementie van het Platform Dementie Noord-Holland Noord. In de projectgroep zaten vertegenwoordigers van zorgaanbieders, welzijn, de regionale afdelingen van Alzheimer Nederland en een gemeente.

Uitgangspunt bij het ontwikkelen van de monitor was de flyer '10x Betere zorg bij dementie door gemeenten' van Alzheimer Nederland, waarin deze organisatie aangeeft wat gemeenten kunnen doen om zo goed mogelijk ondersteuning en zorg te bieden aan mensen met dementie en hun mantelzorgers. Bij het formuleren van de normen heeft de projectgroep ook gebruik gemaakt van de Dementieproofmeter van de Programmaraad Zorgvernieuwing Psychogeriatric in Tilburg (2009).

In 2016 zijn er twee veranderingen in de Monitor ten opzichte van 2013 en 2010:

- Ten eerste is er iets aan een aantal vragen veranderd:
 - de vragen B11 en B12 in het tweede domein samengevoegd omdat ze teveel op elkaar leken.
 - vraag B18 is vervallen omdat deze inmiddels achterhaald is.
 - vraag D7 is verhuisd naar domein F als vraag F5.De weegfactoren die aan deze vragen waren toegekend, zijn verdeeld over de overige vragen in het tweede domein. Dit betekent dat er voor een gemeente in de vergelijking tussen 2010/2013 en 2016 heel lichte verschillen kunnen zijn opgetreden.
 - bij vraag D4 is, in vergelijking met 2013, de toevoeging gedaan 'bij mensen met dementie' en hierdoor kan er in vergelijking met 2013 als daar een 2 werd toegekend, nu een (lichte) achteruitgang zijn.
- Ten tweede is er aan de oorspronkelijk vijf sets vragen, een nieuw zesde domein 'Thuiswonende mensen met dementie' toegevoegd. De vragen in dit domein komen voort uit de transitie in de WMO met ingang van 2015 en zijn (deels) gebaseerd op de open vragen uit 2015. Door dit nieuwe zesde domein blijft er een goede vergelijking mogelijk over de vijf domeinen tussen 2010, 2013 en 2016, terwijl er ook aandacht is voor nieuwe ontwikkelingen.

De Dementie Monitor 2016 behandelt nu dus zes aandachtsgebieden (of domeinen). De domeinen zijn:

- 1) Feiten en cijfers
- 2) Voorzieningsniveau
- 3) Beleid
- 4) Informatie en advies
- 5) Participatie
- 6) Thuiswonende mensen met dementie

Ook in 2016 is er een aantal open vragen aan de Monitor toegevoegd. In deze vragen kon de gemeente aangeven hoe ze aankijkt tegen de dementievriendelijke samenleving. De antwoorden op deze vragen zijn integraal overgenomen uit de ingevulde en door de gemeente goedgekeurde vragenlijst.

Tenslotte is er bij de beantwoording van de vragen in 2016 strenger beoordeeld dan in 2013. Dit had vooral te maken met het feit dat bij de positieve scores op een vraag, ook concrete voorbeelden gegeven moesten kunnen worden. Deze strengere benadering is van te voren aan de gemeenten meegedeeld zodat ze zich hierop konden voorbereiden.

In de bijlage treft u de gebruikte vragenlijst aan (bijlage 1).

De volgende gemeenten in Noord-Holland Noord hebben meegedaan aan de Dementie Monitor 2016:

Regio Kop: Texel, Den Helder, Hollands Kroon, Schagen

Regio West-Friesland: Opmeer, Enkhuizen, Medemblik, Stede Broec, Drechterland, Koggenland, Hoorn

Regio Noord-Kennemerland: Alkmaar, Bergen, Langedijk, Heerhugowaard, Heiloo, Castricum

1.2 Werkwijze Dementie Monitor 2016

De Monitor 2016 is voorbereid door de werkgroep Dementievriendelijke samenleving van het Netwerk Dementie NHN. Deze werkgroep is sinds januari 2016 actief en bekijkt hoe in Noord-Holland Noord inhoud gegeven kan worden aan het begrip dementievriendelijke samenleving. Het opnieuw houden van de gemeentelijke Monitor is een goede manier om in beeld te brengen hoe het er op dit moment voorstaat met de zorg en ondersteuning op het gebied van dementie. Het is daarmee een mooi uitgangspunt om te kijken naar wat er in een gemeente (nog meer) gedaan kan worden om een gemeente dementievriendelijker te maken.

De werkgroep Dementievriendelijke samenleving bestaat uit:

Nel van Ockenburg	Alzheimer NHN (voorzitter)
Eveline Delis	Actiezorg (wijkmanager BUCH gemeenten)
Diana Bruin	Zorgcirkel (manager zorg en dienstverlening)
Henri Hofman	Omring (bestuurssecretaris)
Irene Dekker	Woonzorggroep Samen (clustermanager Regionale langdurige zorg)
Gabriëla Czech	Geriant (casemanager en dementieconsulent)
Petra Alders	Vrijwaard (manager wijk en zorg)
Mariëlle Klaverdijk	Wilgaerden (teamcoach)
Annet Koelman	Martha Flora (coördinator welzijn)
Daniël Cop	Altijd Zorg Aanwezig (zorgmanager)

De Dementie Monitor is in mei 2016 per brief aangekondigd bij de betreffende wethouder, de beleidsambtenaar en de Wmo-raad (of vergelijkbaar orgaan). Vervolgens is de vragenlijst 2016 in een persoonlijk gesprek met de verantwoordelijke beleidsambtenaar ingevuld en is een aantal relevante onderwerpen besproken. Bij dit gesprek was, naast de netwerkcoördinator van het Netwerk Dementie NHN, ook altijd een vertegenwoordiger van één van de organisaties uit de werkgroep van het Netwerk aanwezig.

De gesprekken vonden plaats in juni en juli 2016.

De scores per vraag en de uitkomsten van het gesprek zijn teruggekoppeld aan de gesprekspartner bij de gemeente en zijn, soms na kleine wijzigingen, geaccordeerd. Op basis hiervan is voor elke gemeente een eigen rapportage opgesteld.

In deze Regiorapportage NHN worden de resulatten van de 17 gemeenten op een rij gezet.

1.3 De regiorapportage

In de voorliggende rapportage zijn de resultaten van de 17 gemeenten in het werkgebied van het Netwerk Dementie Noord-Holland Noord weergegeven en afgezet tegen elkaar. Daarnaast zijn de aanbevelingen uit de gemeentelijke rapportages zijn overgenomen.

De bevindingen uit de Regiomonitor zijn vertaald naar conclusies en aanbevelingen.

Naast de regiorapportage over de 17 gemeenten, is er per gemeente een aparte rapportage van de Dementie Monitor gemaakt.

Tenslotte is aan de rapportage een overzicht van links toegevoegd van relevant materiaal dat ter inspiratie of ondersteuning gebruikt kan worden door de gemeente bij het verbeteren van de zorg en ondersteuning op het gebied van dementie. Ook is er in de bijlagen aandacht voor de activiteiten van het Netwerk Dementie Noord-Holland Noord.

Deze gehele rapportage staat op de website van het NetwerkDementie NHN (www.netwerkdementie-nhn.nl) en is daar te downloaden.

2. Resultaten

De Dementie Monitor is onderverdeeld in zes domeinen met per domein een aantal vragen. Elke vraag is door de netwerkcoördinator en de beleidsambtenaar gescoord met 0, 1 of 2, waarbij:

- 0 staat voor: 'niet van toepassing' of 'niet aanwezig'
- 1 staat voor: gedeeltelijk van toepassing/in ontwikkeling/wel aanwezig, maar niet specifiek gericht op mensen met dementie en/of hun mantelzorgers; of wel aanwezig maar geen voorbeelden genoemd
- 2 staat voor: geheel van toepassing/voorbeelden aanwezig

Aan elke vraag is een weegfactor gehangen; opgeteld zijn de weegfactoren per domein 25. Hoe minder vragen er in een domein zijn, des te hoger de weegfactor per vraag. De weegfactor wordt vermenigvuldigd met de score. Bijvoorbeeld: score 2 en weegfactor 4 geeft 8 punten. De maximale score per domein is op deze manier dus 50 ($25 \times 2 = 50$). Per domein waren maximaal 50 punten te behalen en 250 over het totaal van het onderzoek.

Er wordt bij de resultaten over vijf domeinen een aantal keer gesproken over het rapportcijfer. Dit is berekend door het aantal punten te vermenigvuldigen met de factor 0,04. De maximale score van 250 levert zo ($250 \times 0,04$) een 10 op en 100 punten ($100 \times 0,04$) een 4.

De resultaten beginnen met een vergelijkend overzicht van de totaalscores van alle 17 onderzochte gemeenten over de vijf domeinen. Daarna wordt er iets gezegd over de totaalscores over zes domeinen.

In de daarop volgende paragrafen is steeds een vergelijkend overzicht opgenomen van de score per domein. Per domein treft u drie grafieken: een overzicht op vraagniveau, een ranglijst waarin de scores van de gemeenten per domein worden vergeleken, en een tabel waarin per domein en per gemeente de scores van 2016 worden afgezet tegen die van 2013 en 2010.

Hoofdstuk twee wordt afgesloten met de resultaten van de gesprekken over de dementievriendelijke gemeente.

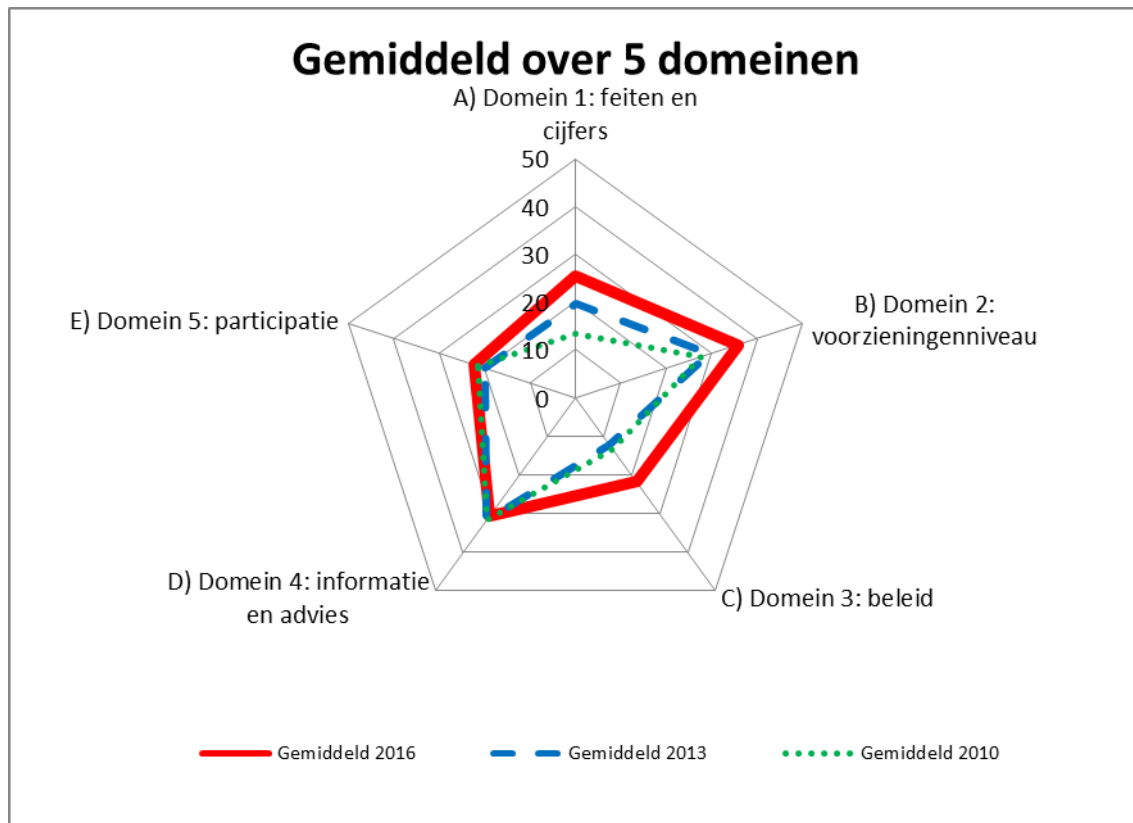
2.1 Totaalscores van alle 17 gemeenten

In onderstaande tabel worden allereerst de gemiddelde scores over de zes domeinen van de 17 gemeenten in Noord-Holland Noord uitgedrukt in een cijfer per domein, waarbij 0 is de laagst mogelijke score en 50 de hoogst mogelijke score. Er is hierbij een overzicht over de drie jaren waarin de monitor is gehouden: 2010, 2013 en 2016.

Domein	Gemiddelde score alle 17 gemeenten NHN in 2016	Gemiddelde score alle 17 gemeenten NHN in 2013	Gemiddelde score alle 17 gemeenten NHN in 2010
1. Feiten en cijfers	26	20	13
2. Voorzieningenniveau	36	29	28
3. Beleid	22	12	13
4. Informatie en advies	31	32	32
5. Participatie	22	20	21
6. Thuiswonende mensen met dementie	20	0	0

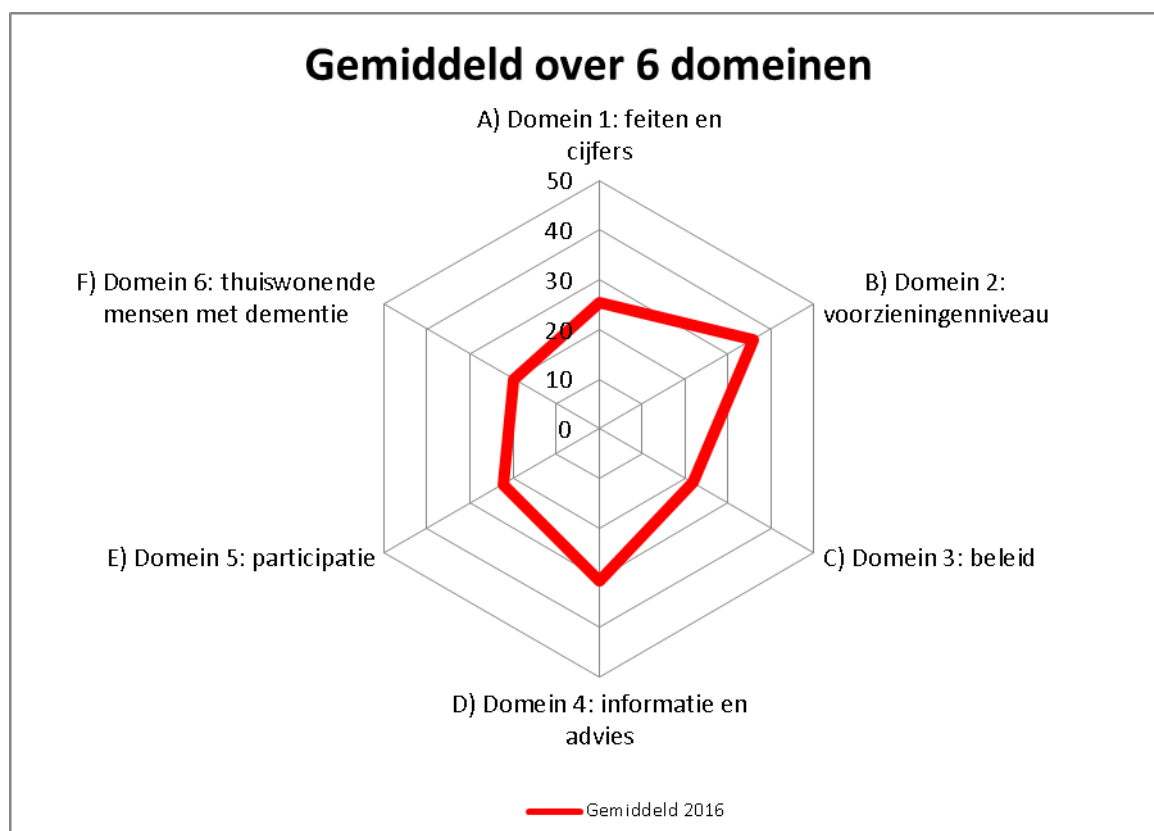
De absolute scores zijn vervolgens inzichtelijk gemaakt in een zogenaamde spinnenwebtabel. In de meest ideale situatie loopt de scorelijn geheel aan de buitenkant van het web.

In onderstaande tabel zijn de allereerst de gemiddelde gegevens van de 17 gemeenten over vijf domeinen over 2010 (groene dunne stippellijn), 2013 (blauwe dikke stippellijn) en 2016 (rode dikke lijn) weergegeven. Hierdoor is te zien hoe de gemeenten zich in de afgelopen zes jaar hebben ontwikkeld op dementiegebied.

Uit bovenstaande spin blijkt dat de gemiddelde score in 2016 hoger ligt dan in 2013 en 2010. Het meest duidelijk is dit op het domein Beleid, Voorzieningenniveau en Feiten en cijfers. De domeinen Participatie en Informatie en Advies scoren in 2016 (min of meer) gelijk aan 2013 en 2010.

Omdat er in 2016 een zesde domein bijgekomen is laten we hieronder zien hoe de 17 gemeenten gemiddeld scoren over zes domeinen. Hierbij is geen vergelijk over 2013 en 2010 mogelijk omdat het zesde domein toen nog niet bestond.

2.2 Totaalscore per gemeenten

De scores van de afzonderlijke gemeenten over alle vijf domeinen zijn vervolgens bij elkaar opgeteld waarbij alle domeinen even zwaar meetellen. Dat leidt tot eenzelfde vergelijkende lijst van de 17 gemeenten over 2016, zoals die er ook voor 2013 en 2010 zijn; zie hiervoor bladzijde 12. Voor 2016 in eenzelfde ranglijst ook nog gemaakt over zes domeinen; zie hiervoor bladzijde 14.

We hebben de resultaten over vijf domeinen per gemeente over 2016, 2013 en 2010 vervolgens nog in één overzicht geplaatst op bladzijde 13.

Resultaten over vijf domeinen

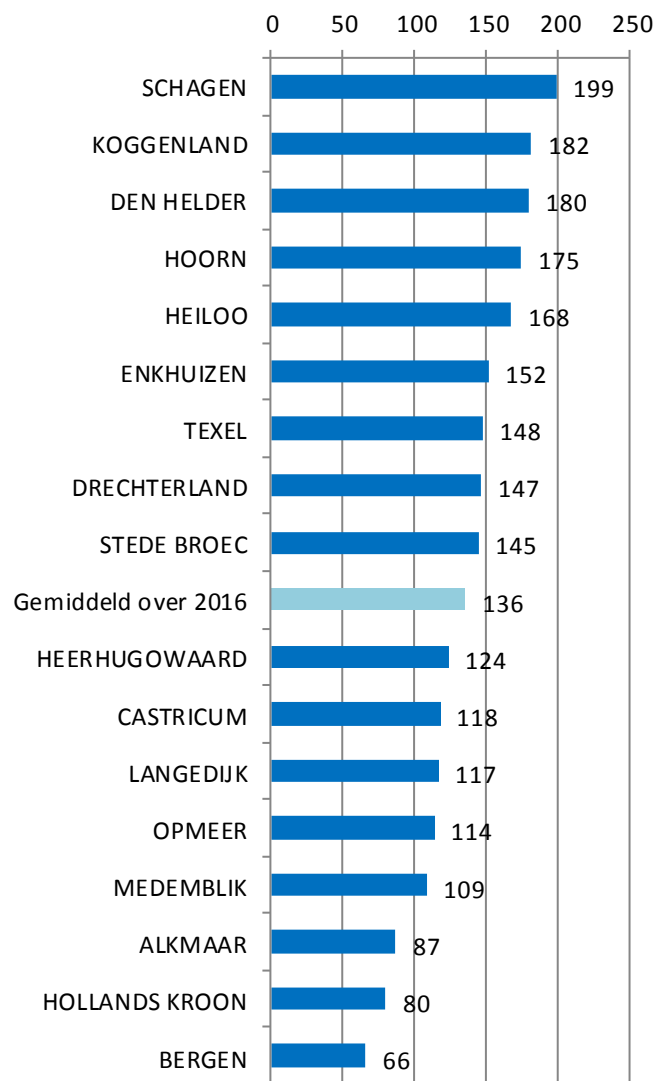
Totaal vielen er over vijf domeinen maximaal 250 punten te behalen (maximaal 50 punten per domein).

In 2016 is er gemiddeld over de 17 gemeenten een stap voorwaarts gezet op het gebied van dementie (8%; 136 punten in 2016 en 114 punten in 2013).

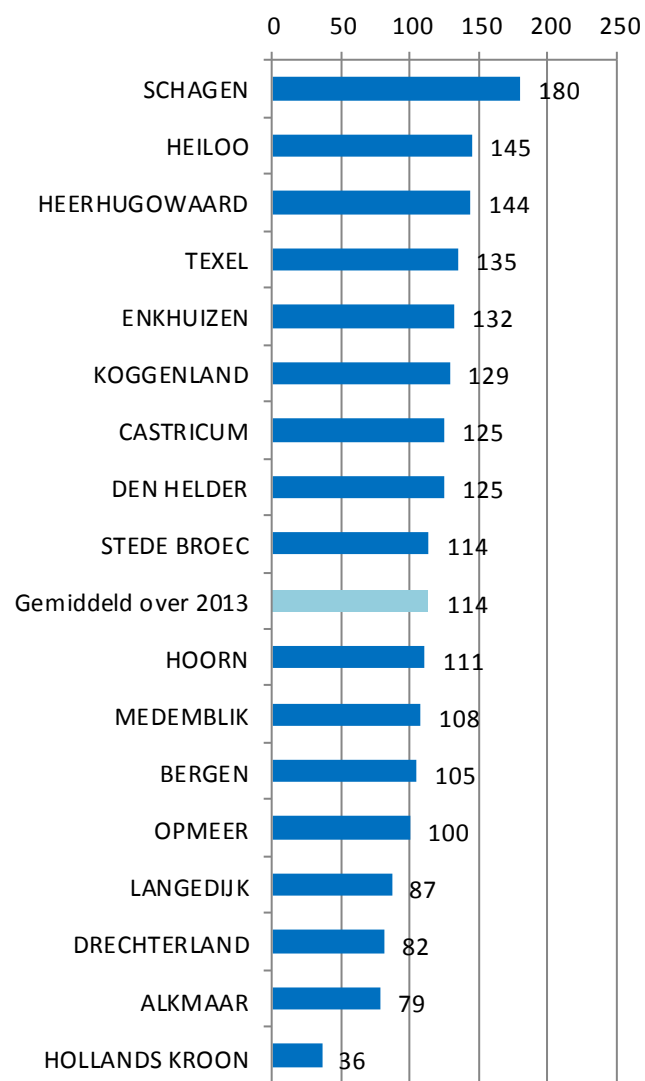
Omgerekend naar een rapportcijfer betekent een score boven de 140 punten een (kleine) voldoende, namelijk het cijfer 5.6.

In 2016 zijn er dan negen gemeenten die een voldoende halen; in 2010 waren dit er slechts drie. Het gemiddelde rapportcijfer van de gemeenten in 2010 was omgerekend een flinke onvoldoende: 4.3. In 2013 was dit ietsjes opgetrokken tot 4.6. In 2016 is ook het gemiddelde rapportcijfer flink verhoogd naar 5.4.

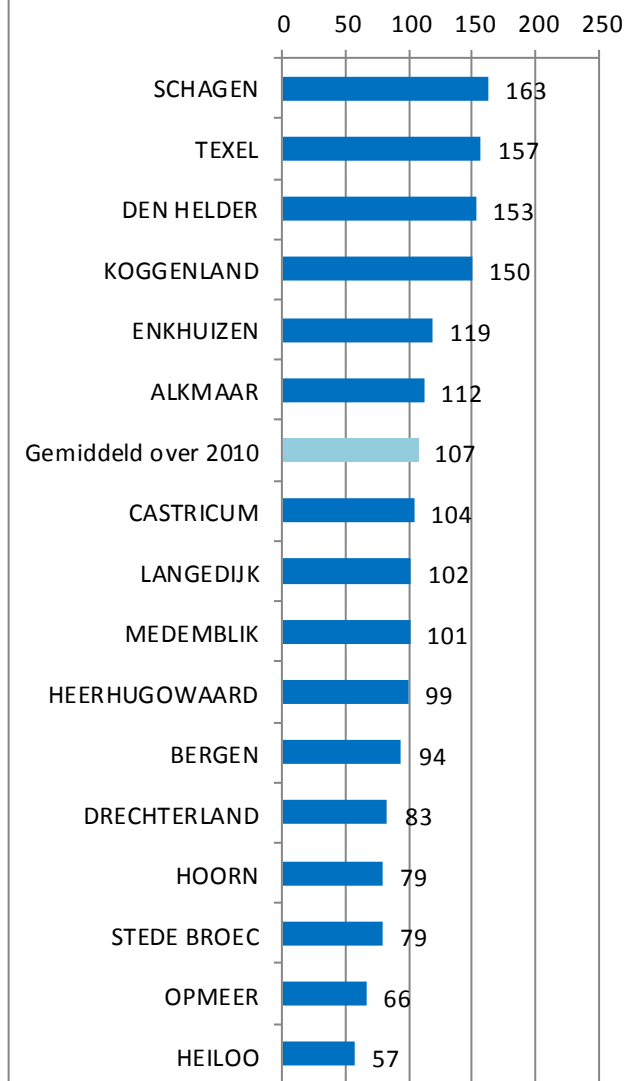
5 domeinen 2016

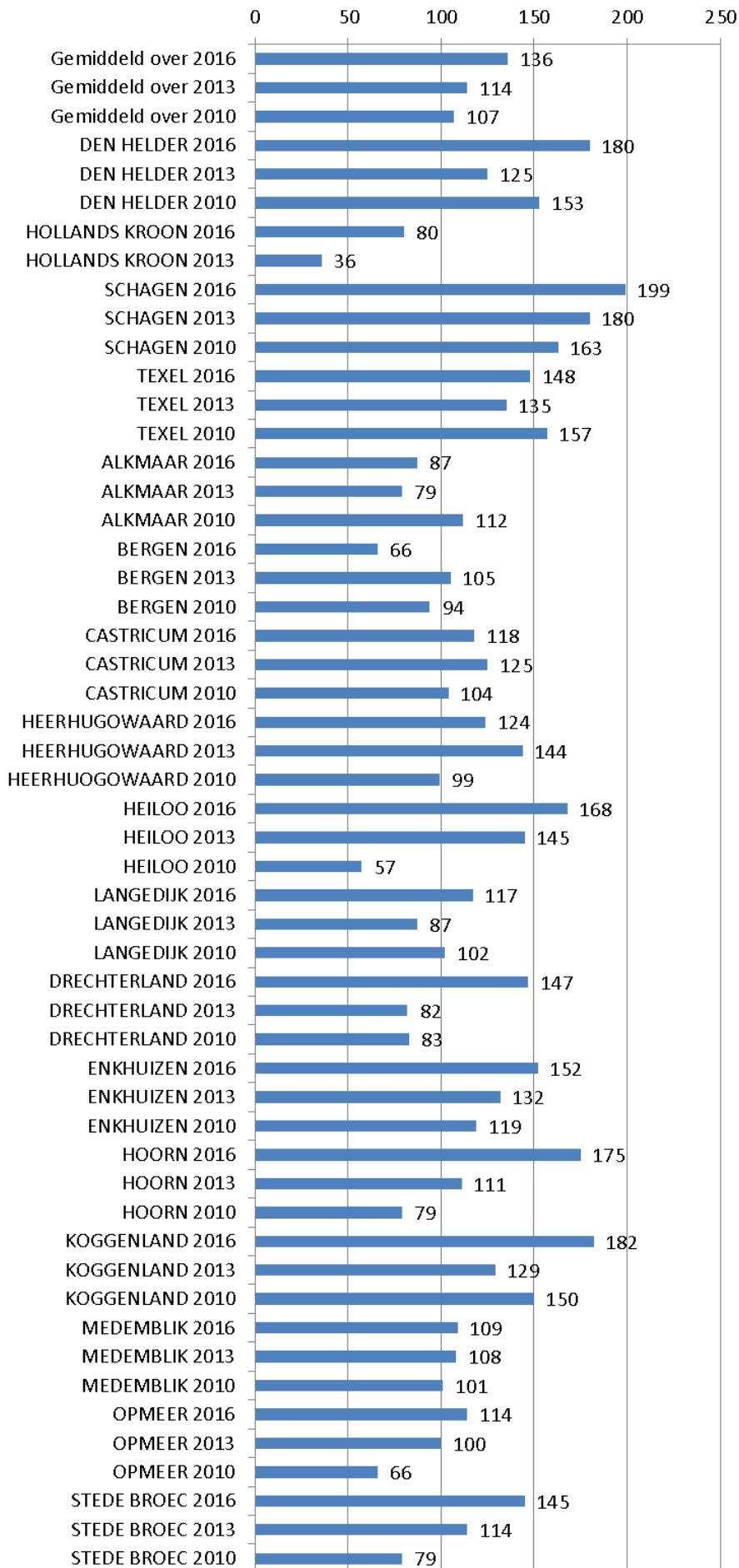
5 domeinen 2013

5 domeinen 2010

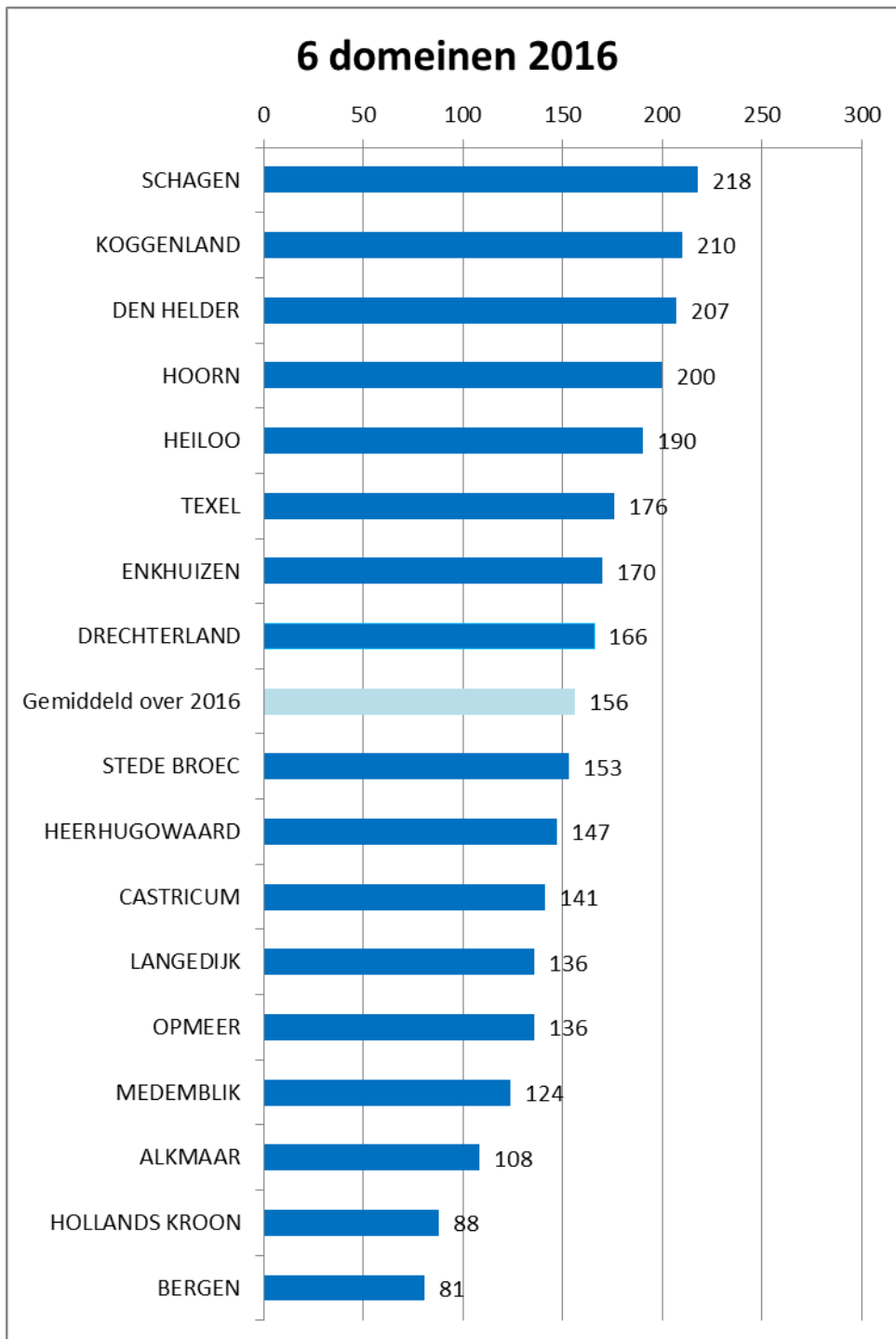

Totaal 5 domeinen en 3 jaren

Resultaten over 6 domeinen

Totaal vielen er over zes domeinen maximaal 300 punten te behalen (maximaal 50 punten per domein). Hieronder is te zien wat dat betekent voor de vergelijkende lijst van de 17 gemeenten.

2.3 Scores per domein

In paragraaf 2.3.1 tot en met 2.3.6 zijn per domein drie zaken inzichtelijk gemaakt:

1. Eén grafiek waarin zichtbaar is gemaakt hoe de gemeenten gemiddeld hebben gescoord op de verschillende vragen die per domein gesteld zijn. Hiervoor is in één grafiek een vergelijking tussen 2010 en 2013 gemaakt.

In deze grafiek is elke vraag door de onderzoeker en de gemeente gewaardeerd met 0 (nee/niet aanwezig), 1 (deels aanwezig/in ontwikkeling) of 2 (ja/wel aanwezig). Per vraag is de score van alle gemeenten opgeteld en gedeeld door het totaal aantal onderzochte gemeenten (17): dit levert een gemiddelde score op. Per domein zijn de normen gerangschikt van hoogste naar laagste gemiddelde score. De hoogste gemiddelde score is 2, de laagste 0.

2. Twee grafieken waarin per domein een onderlinge vergelijking is gemaakt tussen de 17 verschillende gemeenten; een grafiek over 2010 en een grafiek waarin per gemeente de scores over 2010, 2013 en 2016 worden vergeleken.

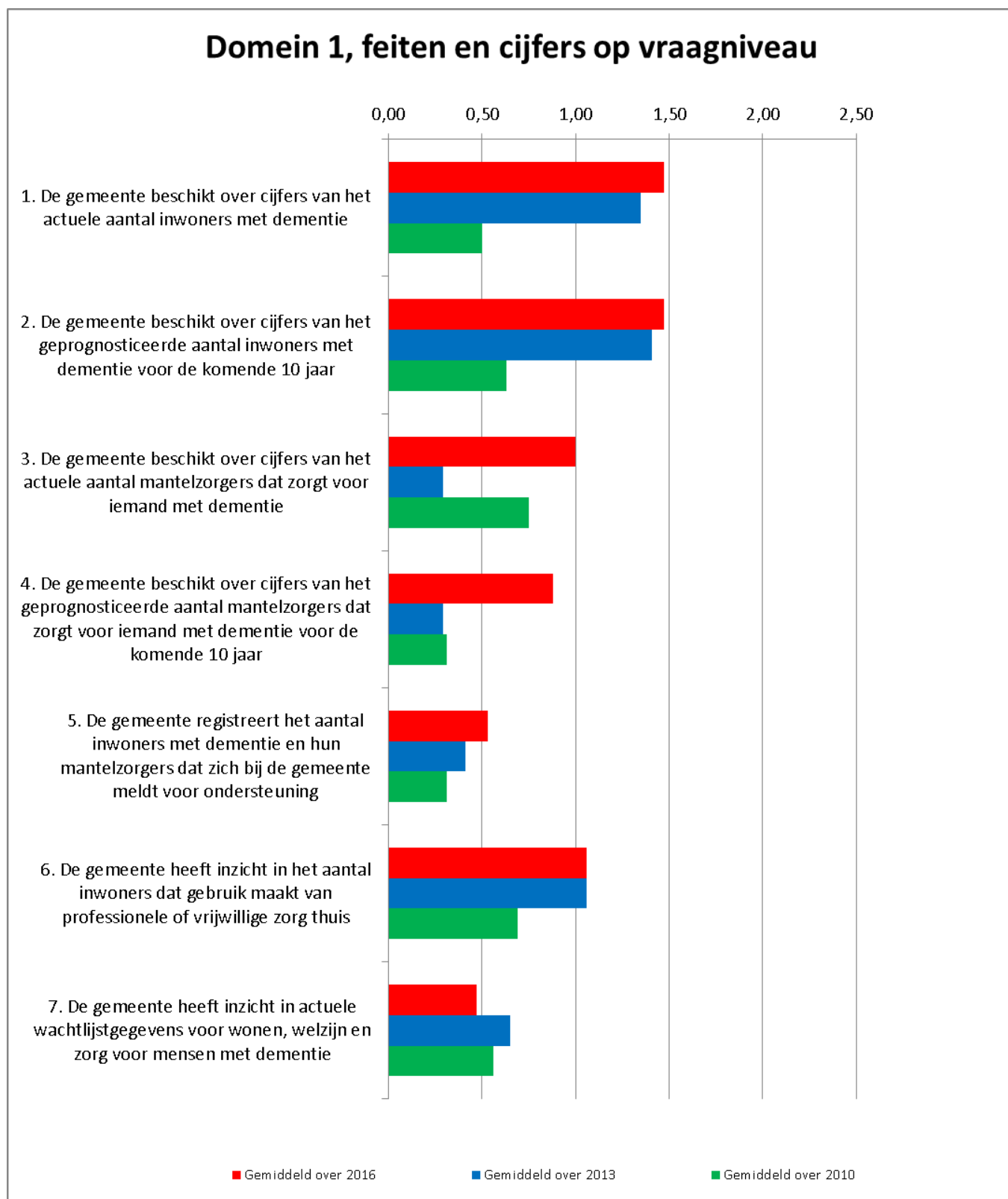
In paragraaf 2.3.7 staan de gegevens over de dementievriendelijke samenleving.

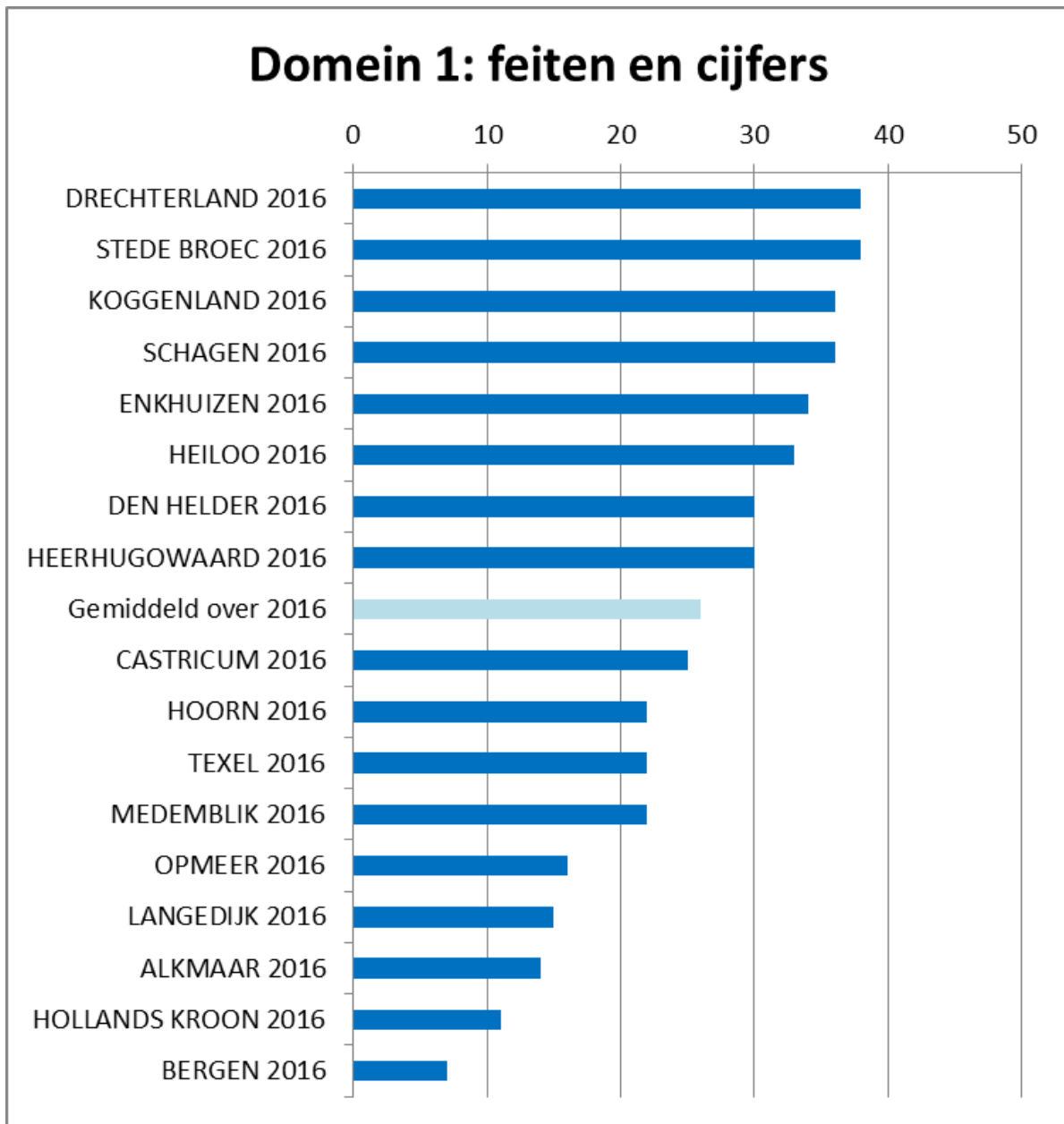
2.3.1 Domein Feiten en cijfers

Bij het thema 'feiten en cijfers' gaat het om het inzicht dat de gemeente (op beleidsniveau) heeft in het aantal inwoners met dementie en het aantal daarbij betrokken mantelzorgers.

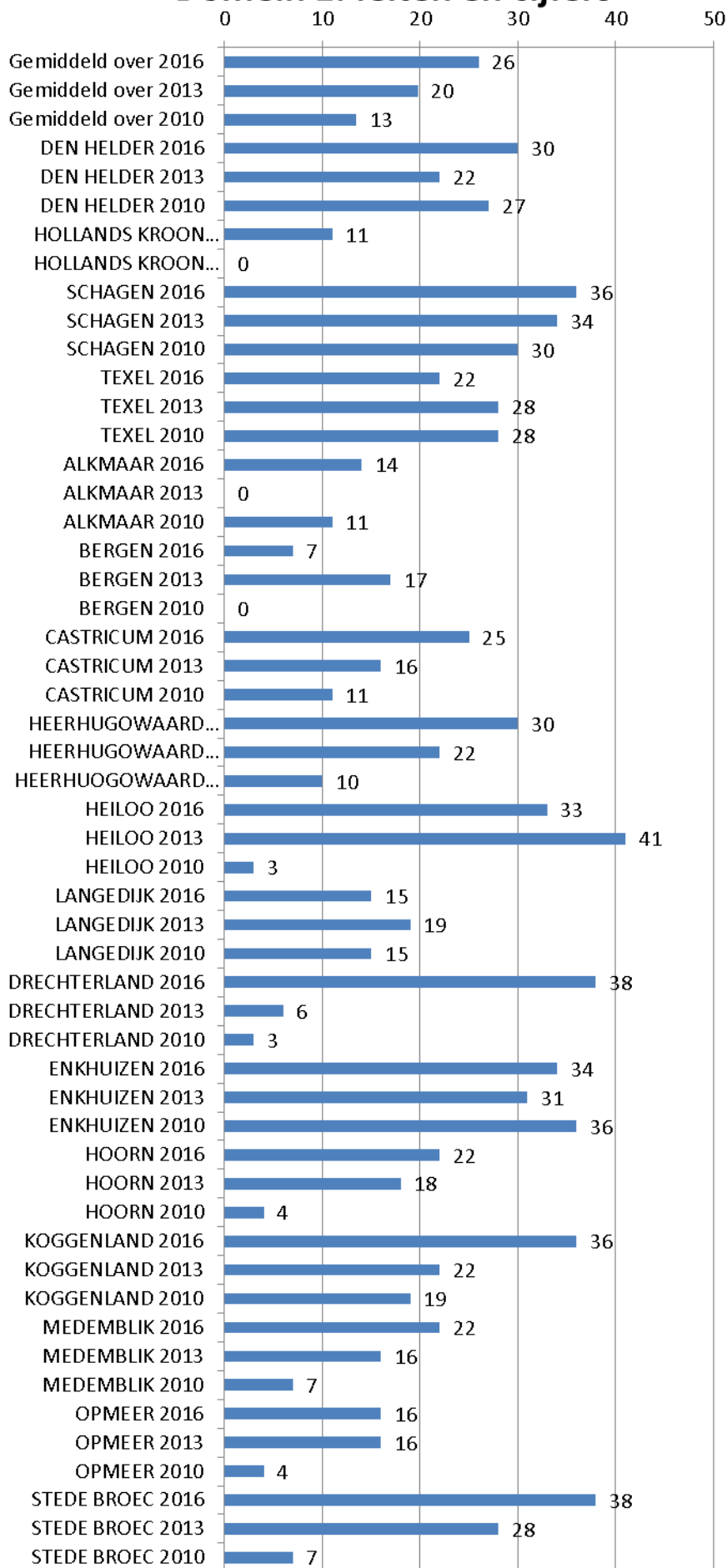
Uit de volgende grafiek blijkt dat de meeste gemeenten nog niet over alle cijfers beschikken die gaan over het aantal inwoners met dementie en hun mantelzorgers; er is hierover wel meer bekend dan in 2013.

Het registreren van het aantal mantelzorgers dat zich bij de gemeente meldt voor ondersteuning, gebeurt iets vaker dan in 2013 maar nog steeds relatief weinig.

Domein 1: feiten en cijfers

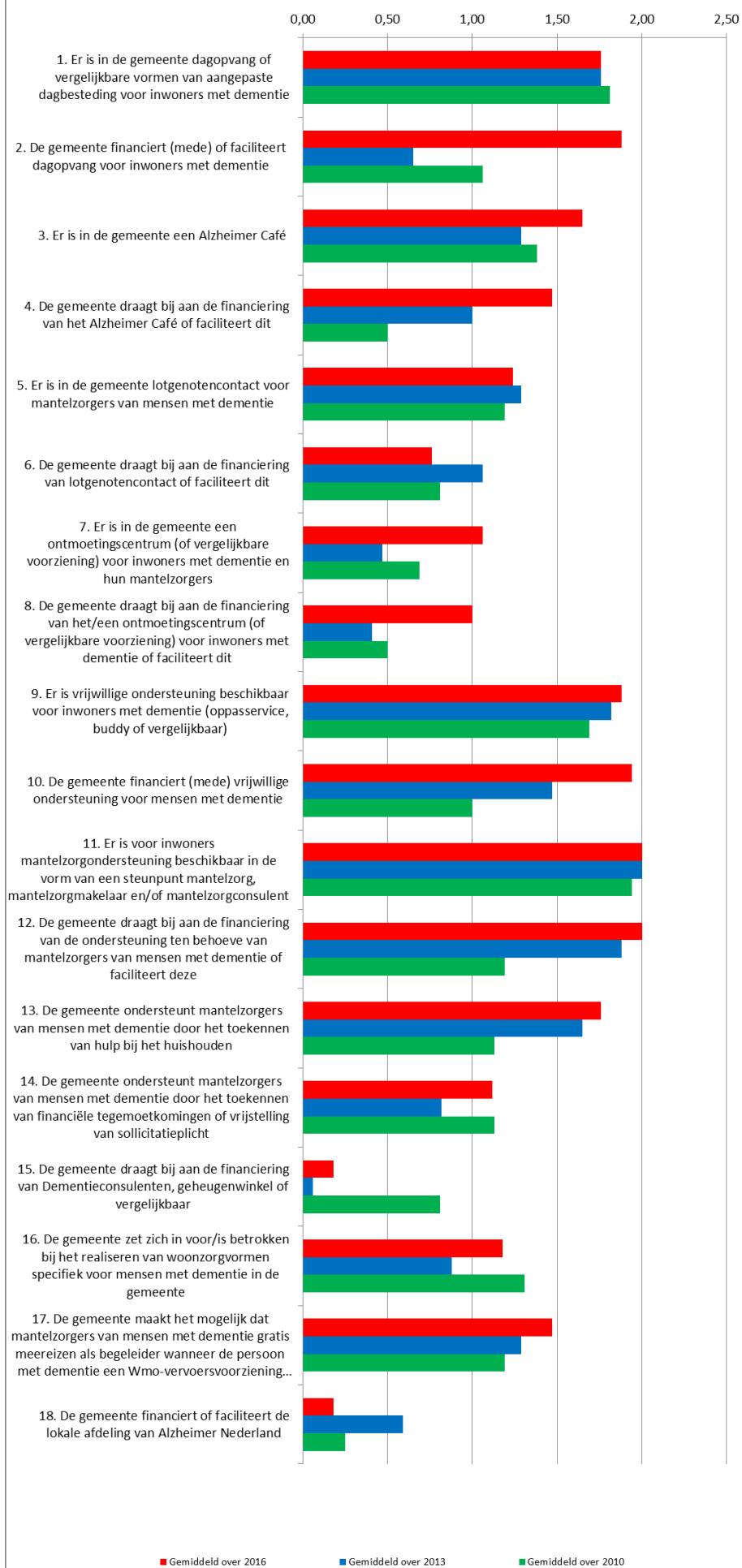

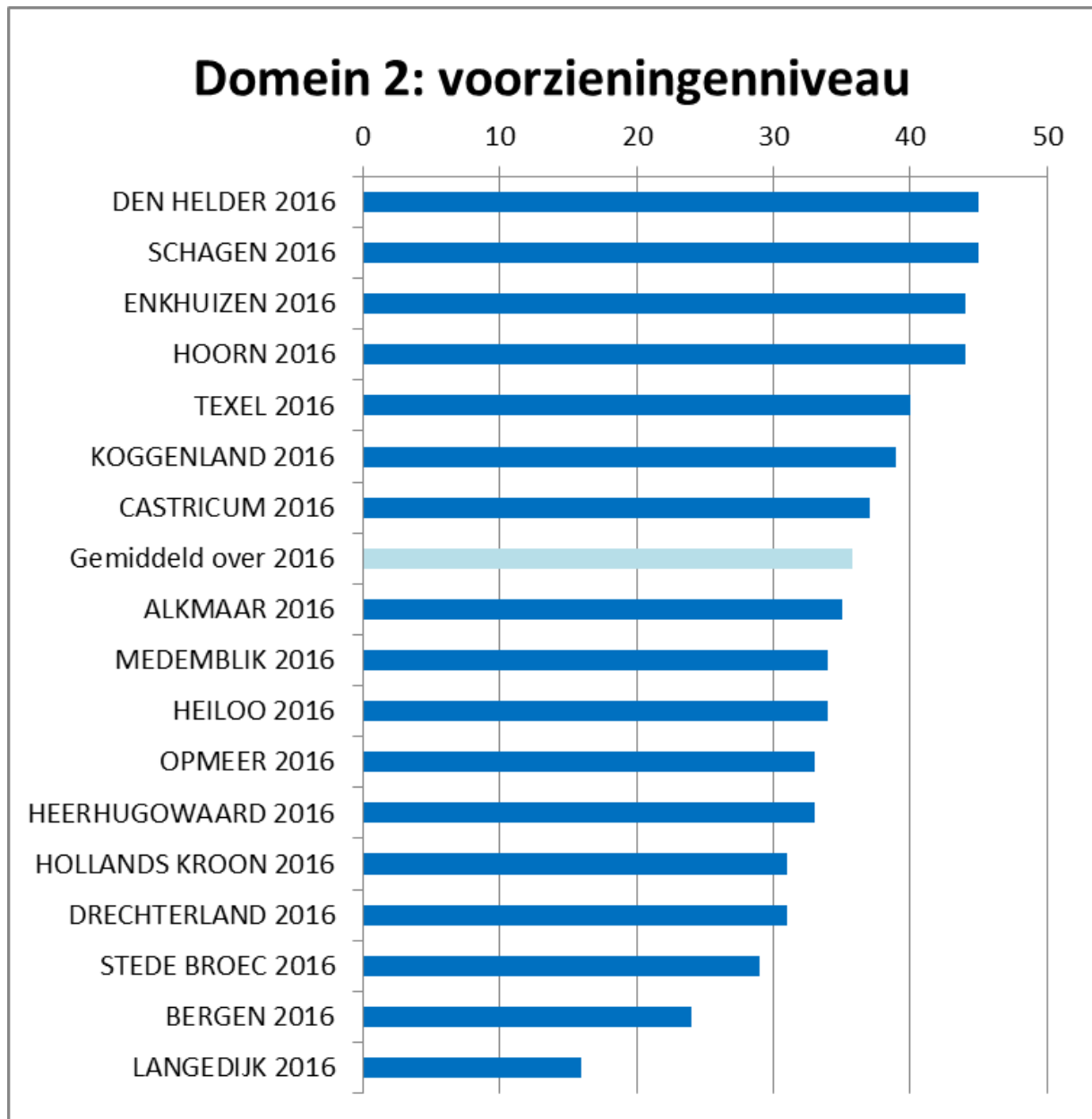
2.3.2 Domein Voorzieningenniveau

Het thema 'voorzieningennivea' geeft inzicht in de mate waarin gemeenten ondersteuning hebben geregeld voor mensen met dementie en hun mantelzorgers.

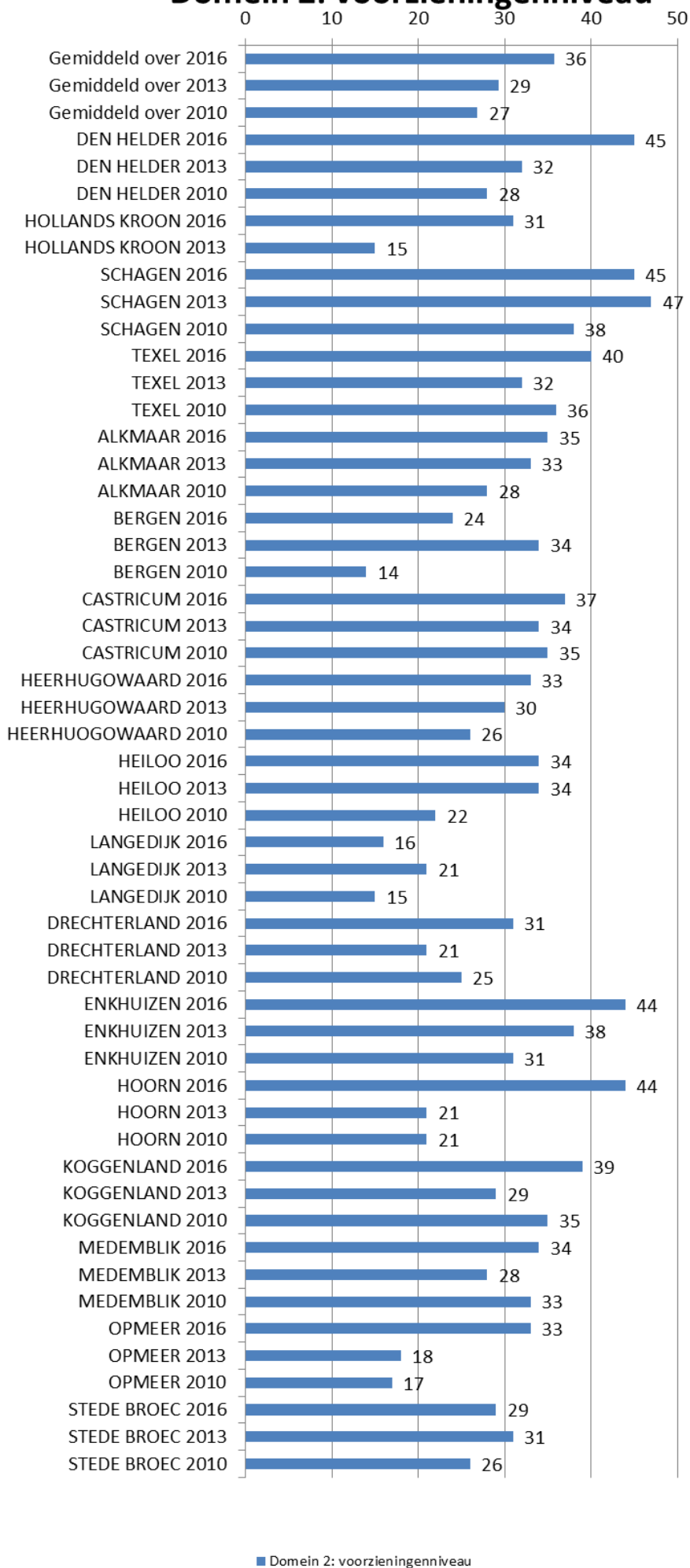
Uit de volgende grafiek blijkt dat het voorzieningenniveau in 2016 beter scoort dan in 2013. Er is een grote stijging van de financiering en/of facilitering van dagopvang en ontmoetingscentra voor mensen met dementie omdat de gemeente dit sinds 2015 binnen de Wmo, verplicht is om te doen.

Domein 2, voorzieningenniveau op vraagniveau

Domein 2: voorzieningenniveau

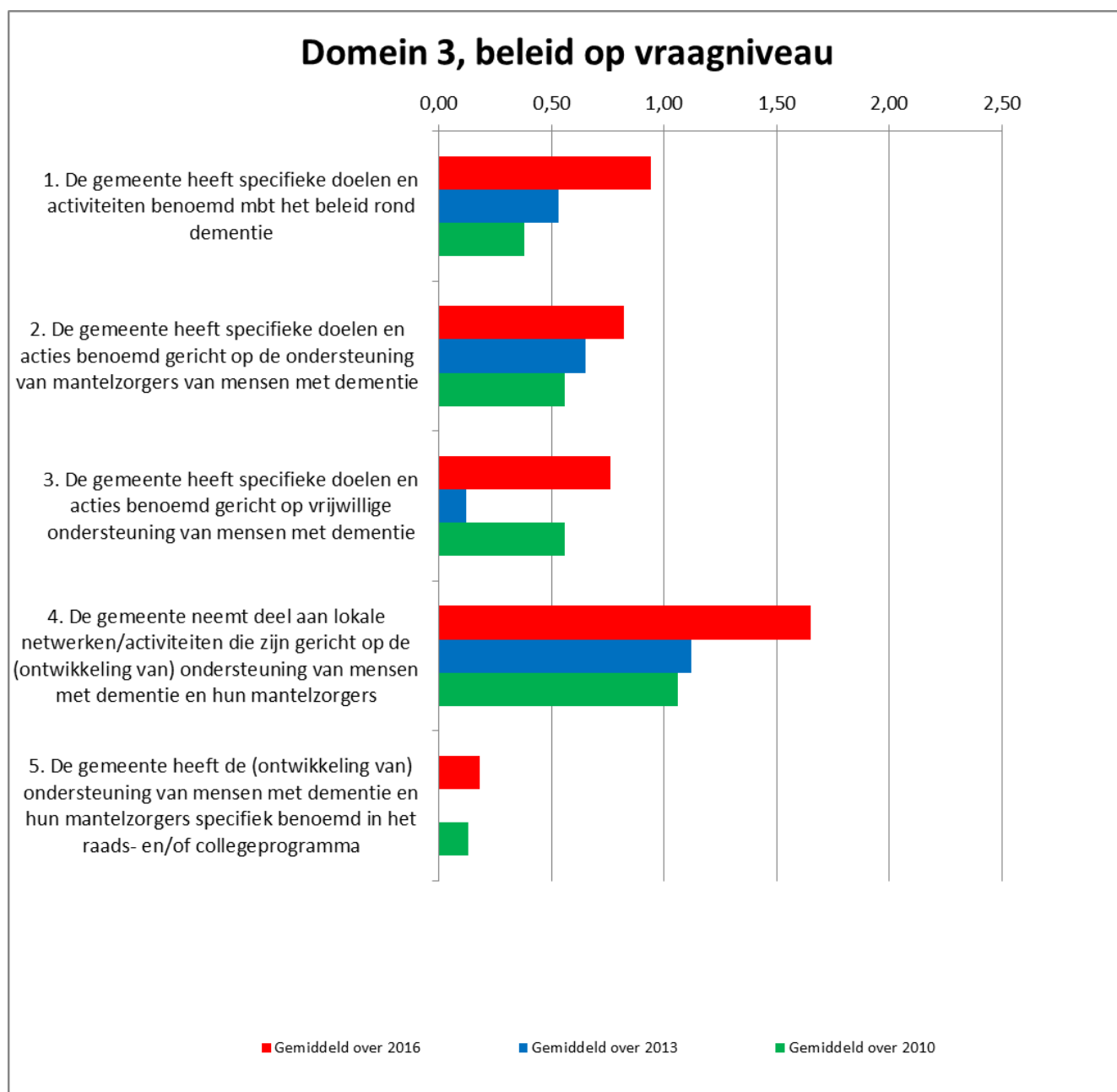

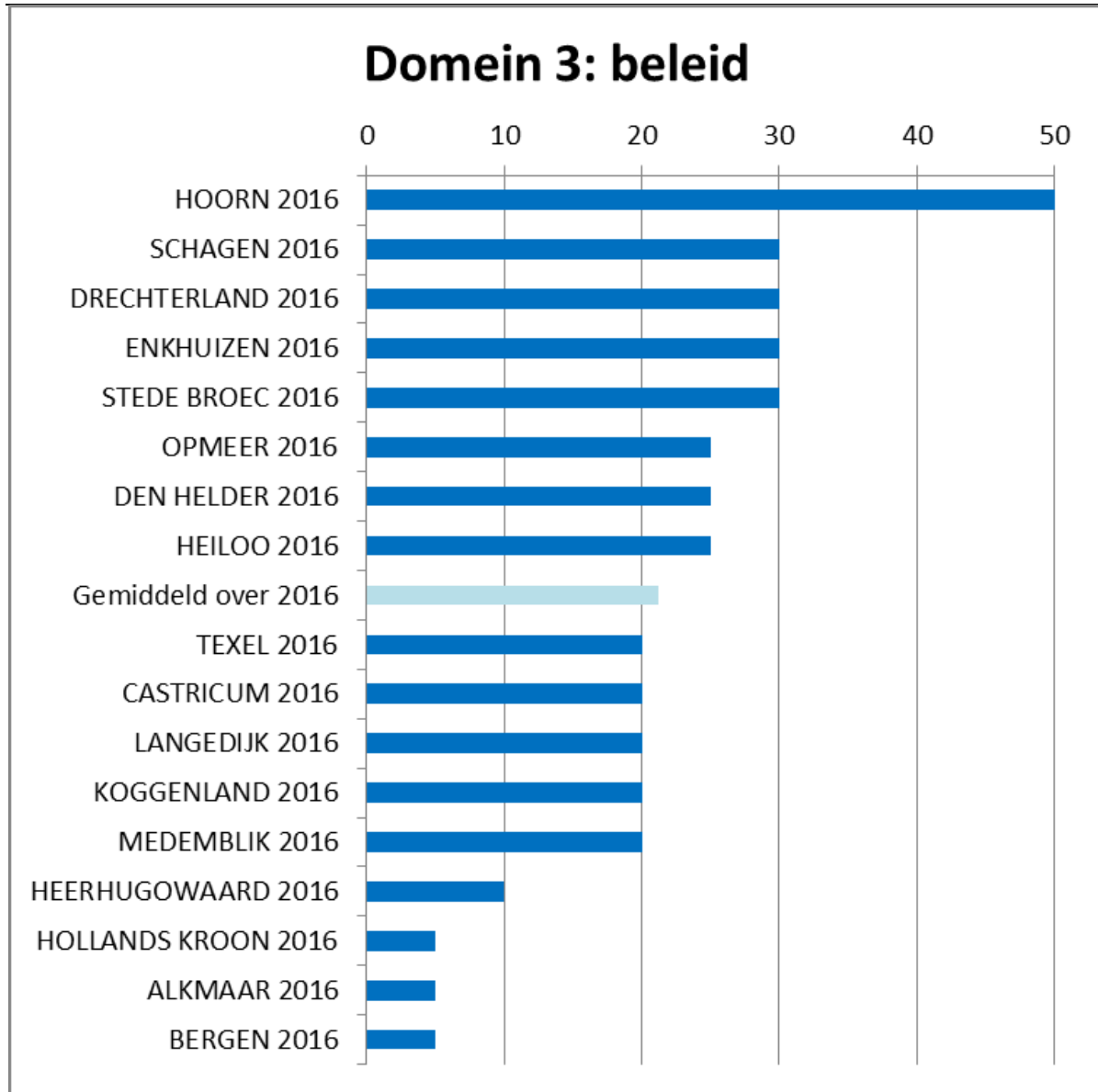
2.3.3 Domein Beleid

Er is onderzocht of en in hoeverre gemeenten expliciet dementie als onderwerp of thema in hun beleidsnotities hebben benoemd (bijvoorbeeld het Wmo-beleid, het vrijwilligersbeleid, het mantelzorgbeleid, het gezondheidsbeleid of het ouderenbeleid). Als er een aparte korte notitie over dementie is geformuleerd leverde dit ook een postieve score op.

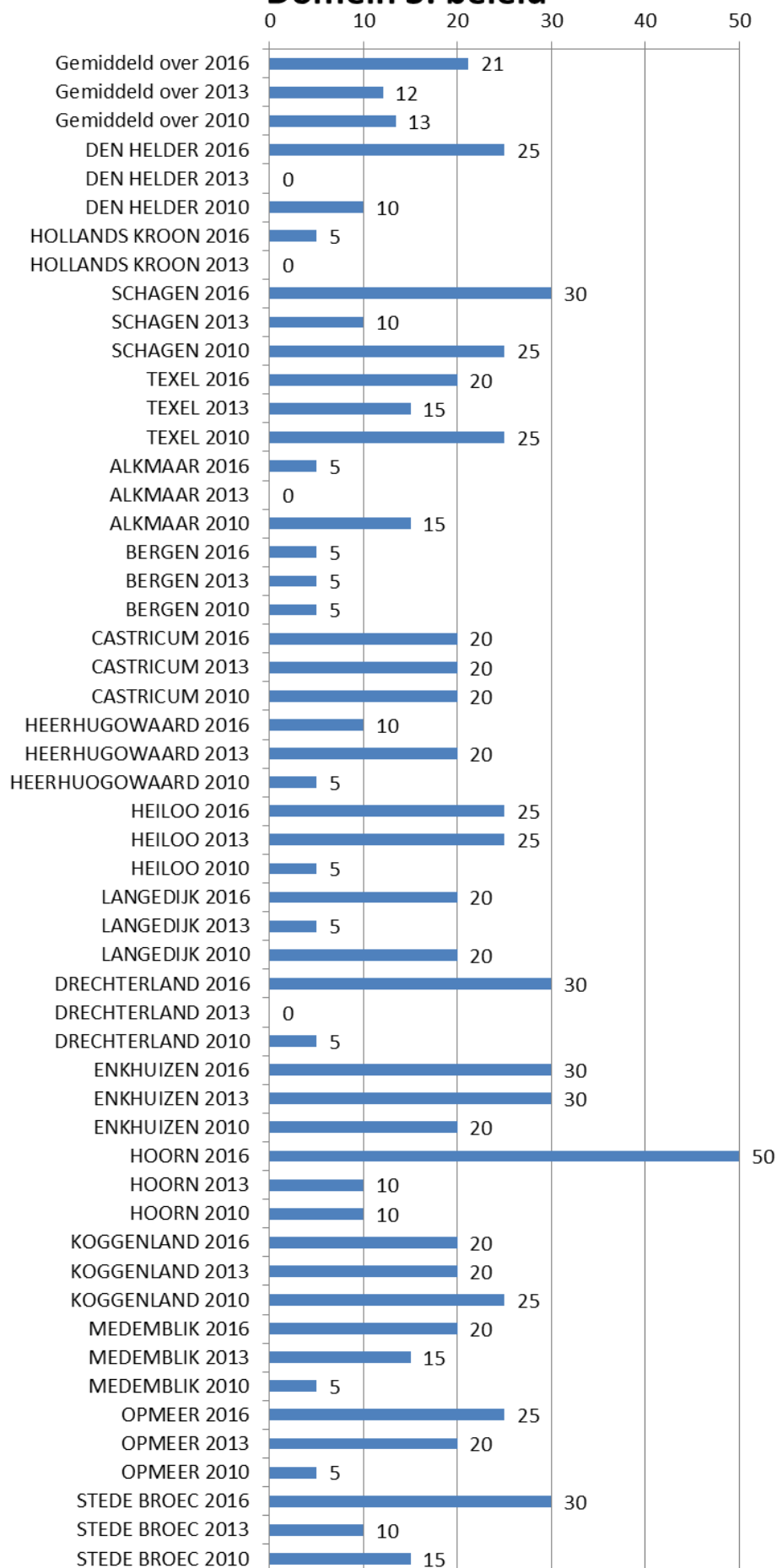
De meeste gemeenten voeren geen apart beleid meer voor doelgroepen. Dementie wordt gezien als één van de vele ouderdomsziekten. Mensen met dementie worden veelal gerekend tot de brede doelgroep (kwetsbare) ouderen.

Er is in 2016 aanzienlijk meer sprake van een vorm van dementiebeleid dan in 2013 en zeker dan in 2010. Ook het deelnemen aan of organiseren van lokale netwerken over dementie is gestegen.

Domein 3: beleid

2.3.4 Domein Informatie en advies

Onderzocht is hoe gemeenten invulling geven aan het voormalige Wmo-prestatieveld 'informatie en advies', en dan specifiek ten aanzien van mensen met dementie en hun mantelzorgers.

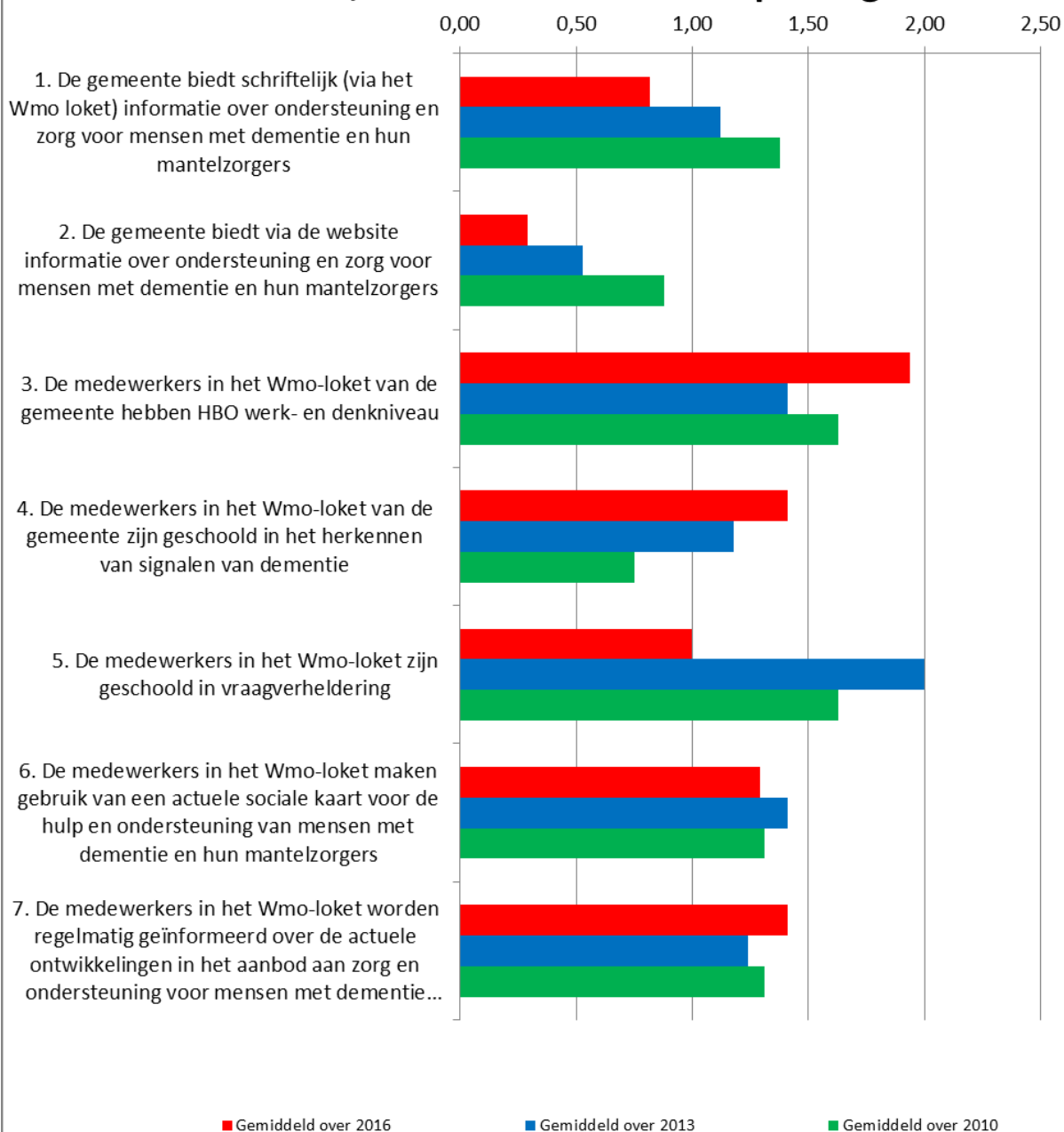
In de vragen van dit domein wordt gesproken over het Wmo-loket; in sommige gemeenten is er echter geen sprake meer van een Wmo-loket omdat het (deels) is opgegaan in een Sociaal Wijkteam of een vergelijkbare toegang tot de Wmo-voorzieningen. Het gaat in dit domein om de medewerkers die het aanspreekpunt/toegang zijn voor burgers met ondersteuningsvragen op het gebied van dementie.

Bij vraag 5 is, in vergelijking met 2013, de toevoeging gedaan 'bij mensen met dementie' en hierdoor kan er in vergelijking met 2013 als daar een 2 werd toegekend, nu een (lichte) achteruitgang zijn.

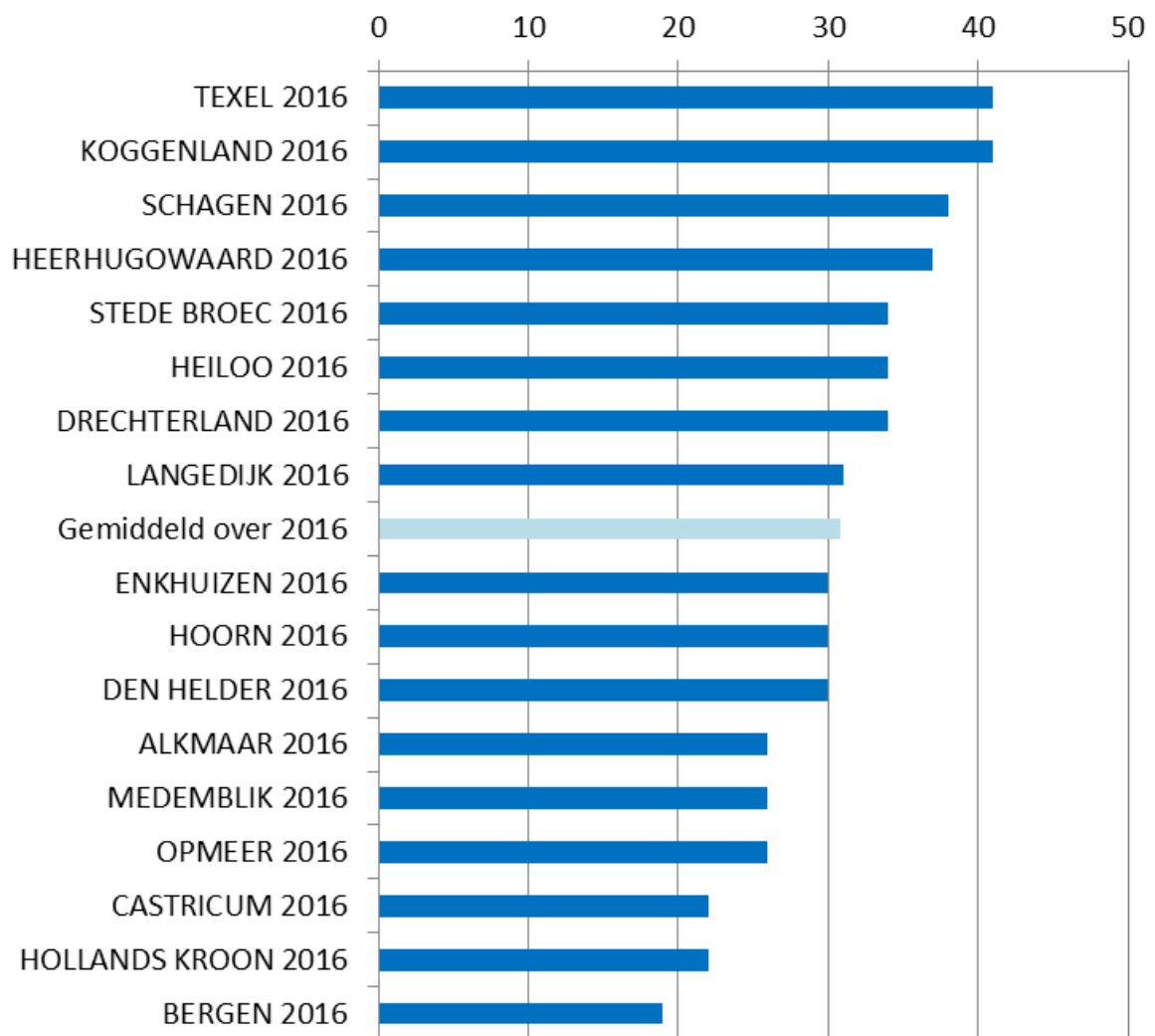
De score over 2016 is nagenoeg gelijk aan die van 2013 en 2010. Er hebben echter wel wat verschuivingen plaatsgevonden. Bijna alle medewerkers hebben nu HBO niveau en ze zijn steeds vaker geschoold op het gebied van het herkennen van de signalen van dementie. Als het gaat om het in gesprek gaan met mensen met demetie, dan is de score lager.

De gemeenten in Noord-Holland Noord geven minder schriftelijke informatie over dementie bij loketten of anderszins dan in 2013 en ook op hun websites is minder aandacht voor dementie.

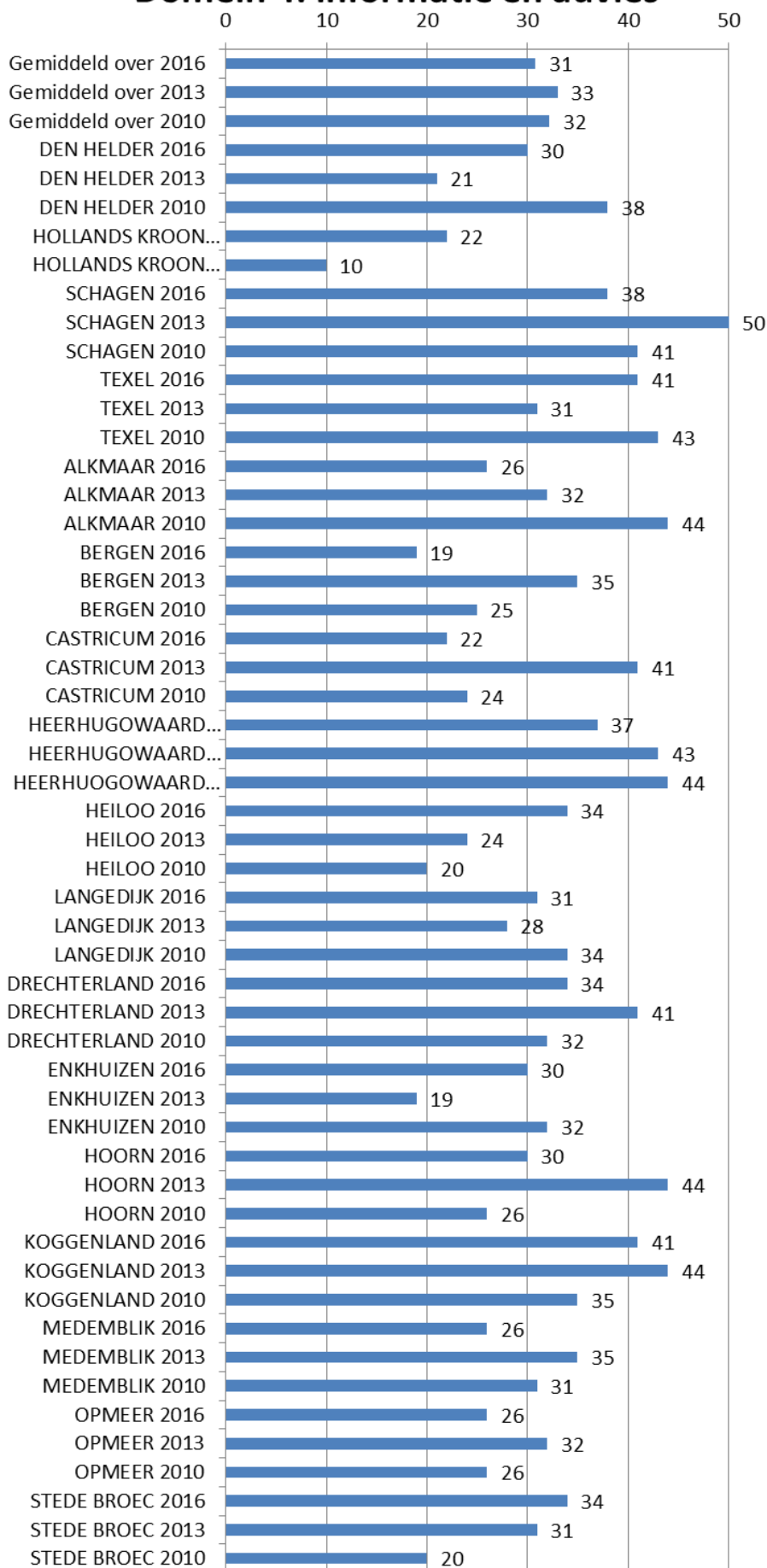
Domein 4, informatie en advies op vraagniveau

Domein 4: informatie en advies

Domein 4: informatie en advies

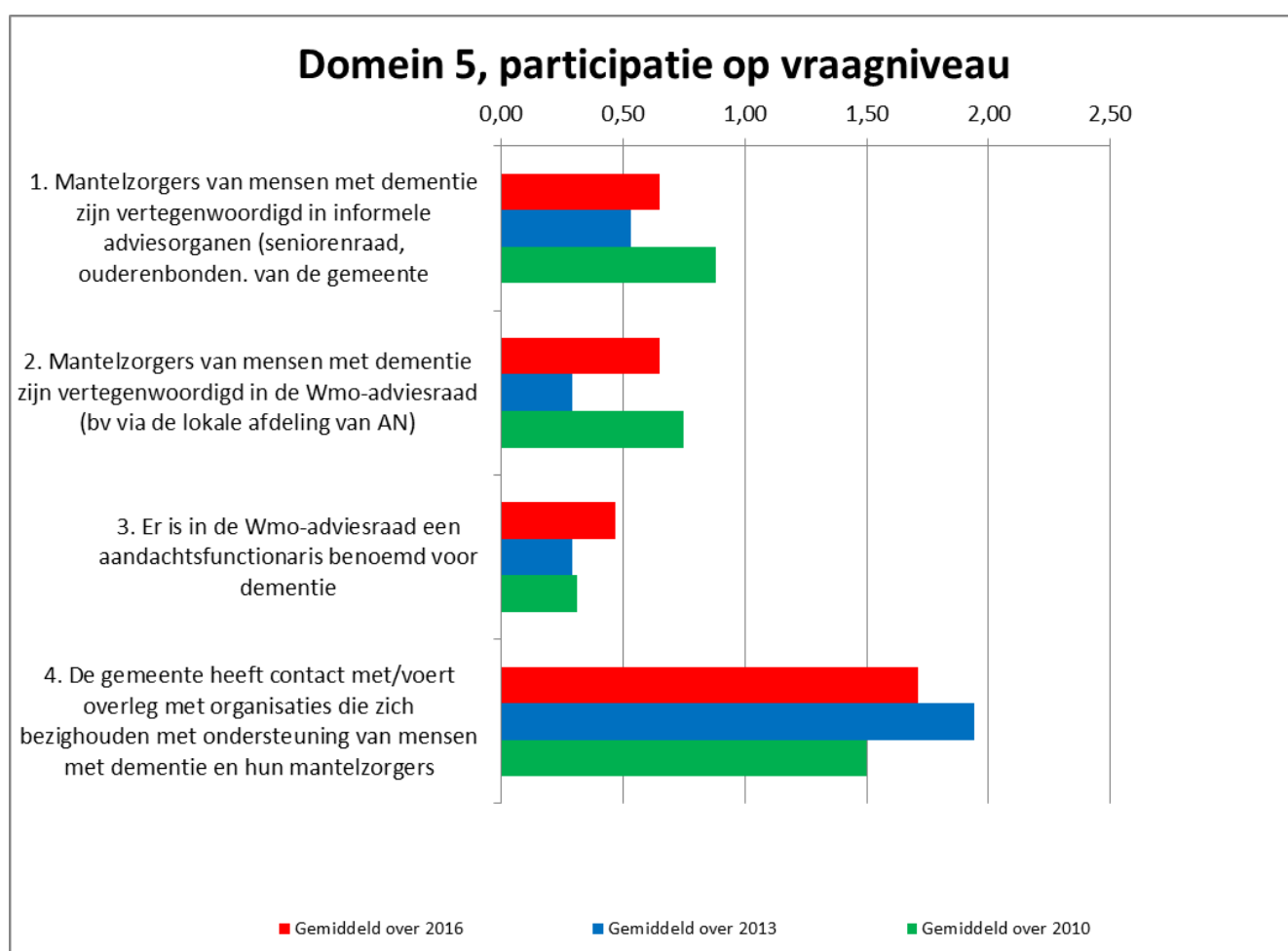

2.3.5 Domein Participatie

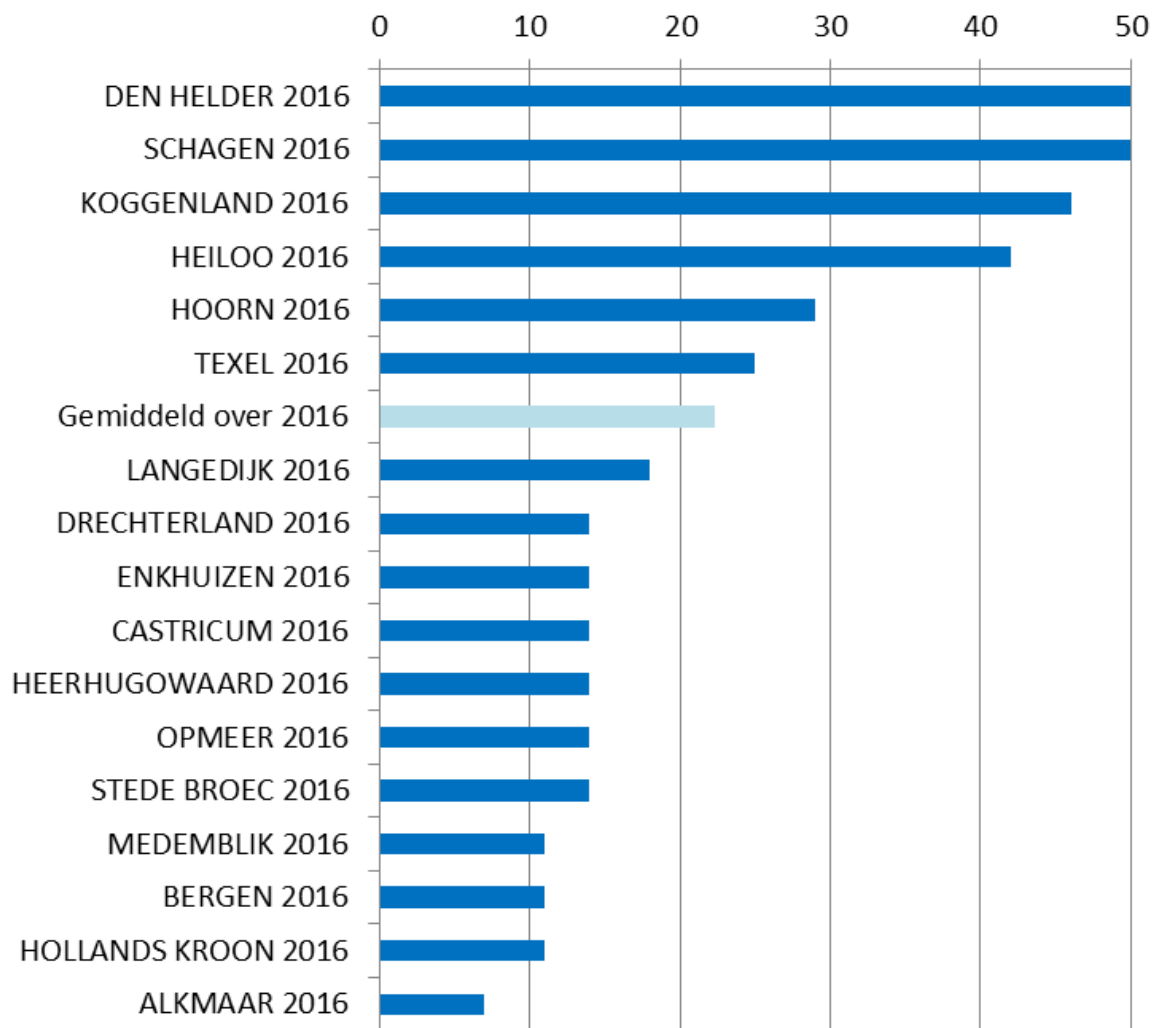
Zijn mensen met dementie of hun mantelzorgers vertegenwoordigd in medezeggenschapsorganen binnen de gemeente? En in hoeverre zoekt de gemeente zelf de samenwerking en het overleg met hen op? Dit komt aan de orde binnen het domein 'participatie'.

In vraag 2 wordt gesproken over Wmo-adviesraad; deze raad is vaak niet meer als zodanig actief omdat er inmiddels een omvorming naar een Adviesraad Sociaal Domein of iets vergelijkbaars heeft plaats gevonden.

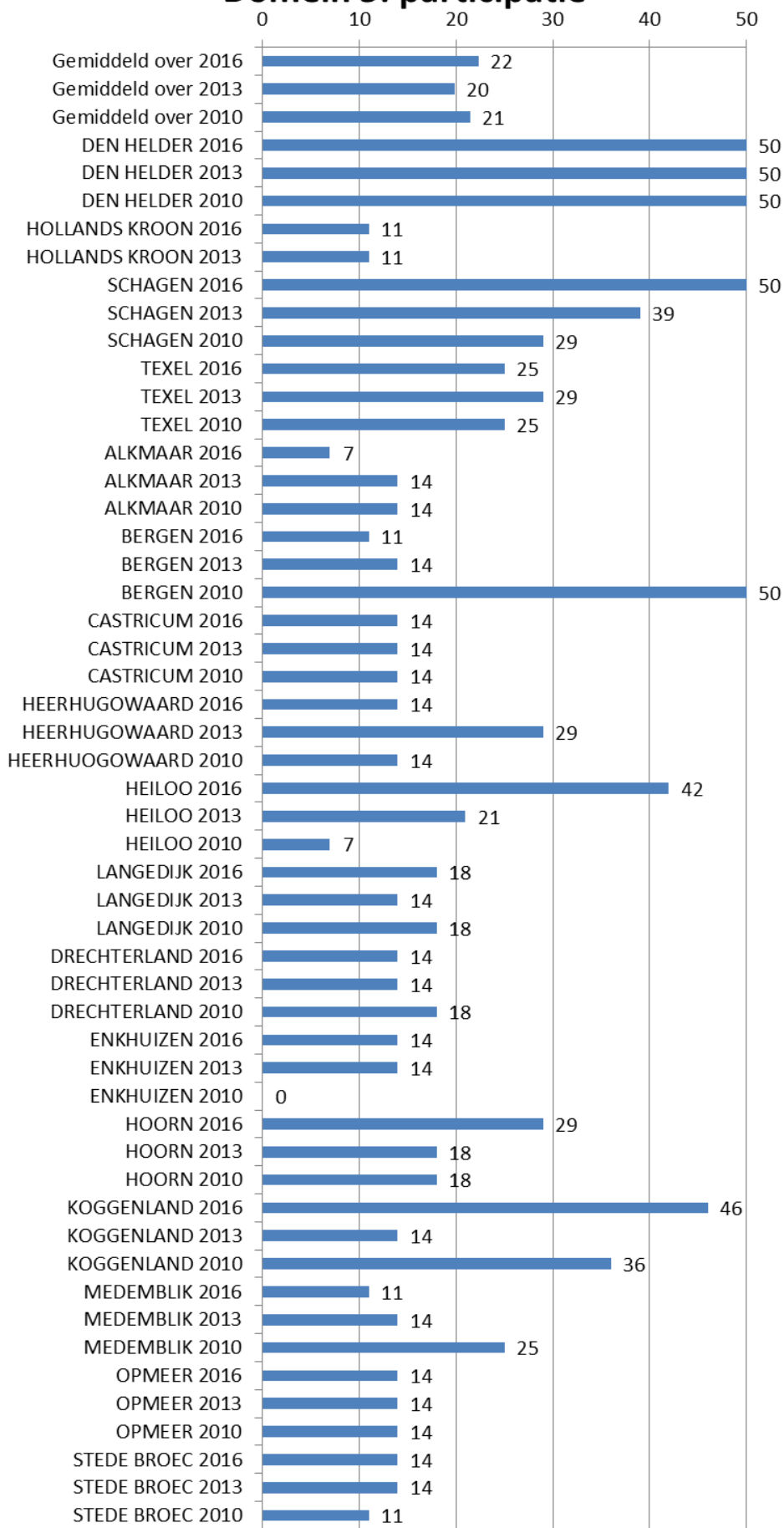
Participatie scoort in 2016 een klein tikje beter dan in 2013. Dit wordt vooral veroorzaakt door het feit dat mensen met dementie beter vertegenwoordigd zijn in de verschillende soorten adviesraden die er in gemeenten zijn.

Domein 5: participatie

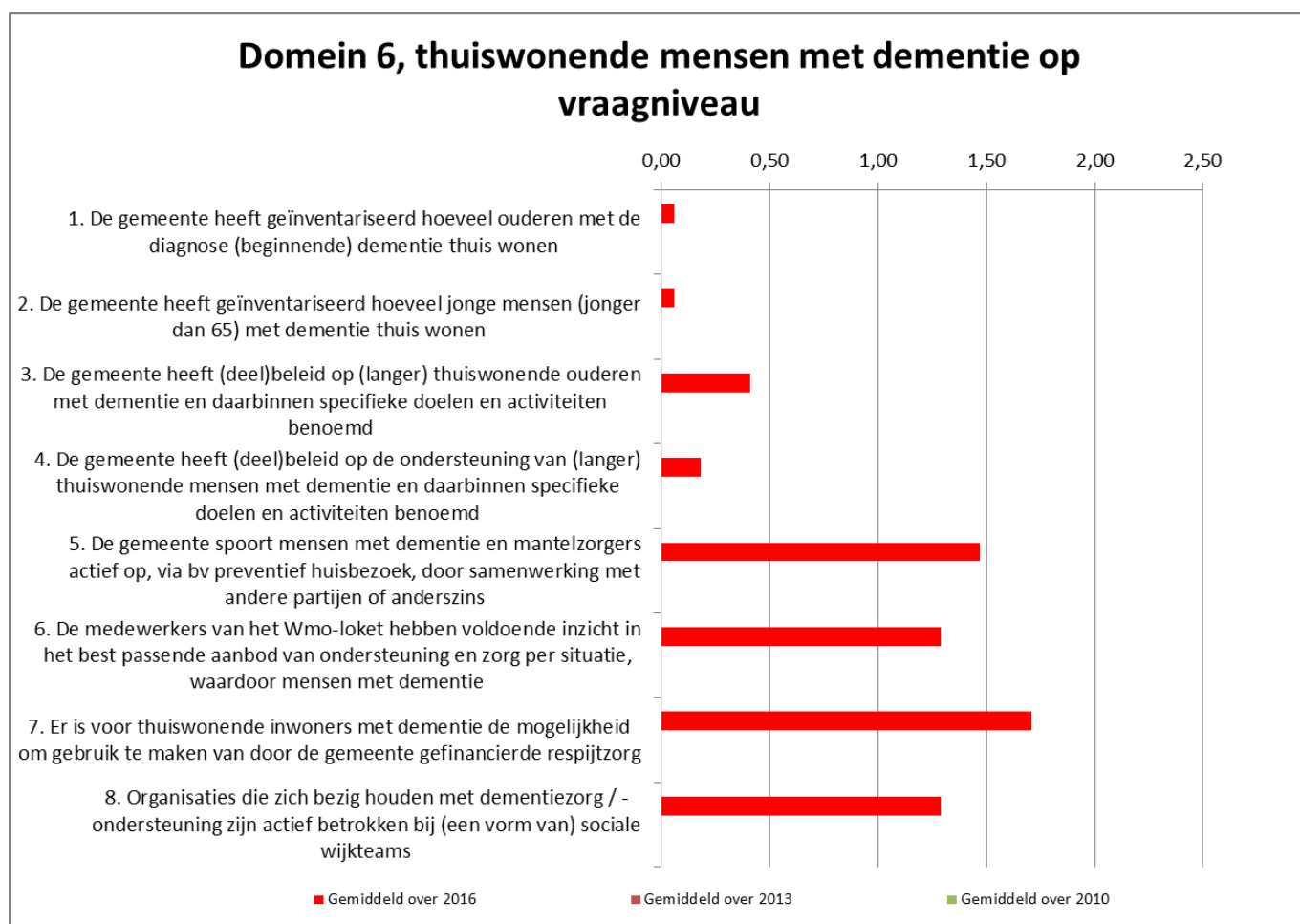
Domein 5: participatie

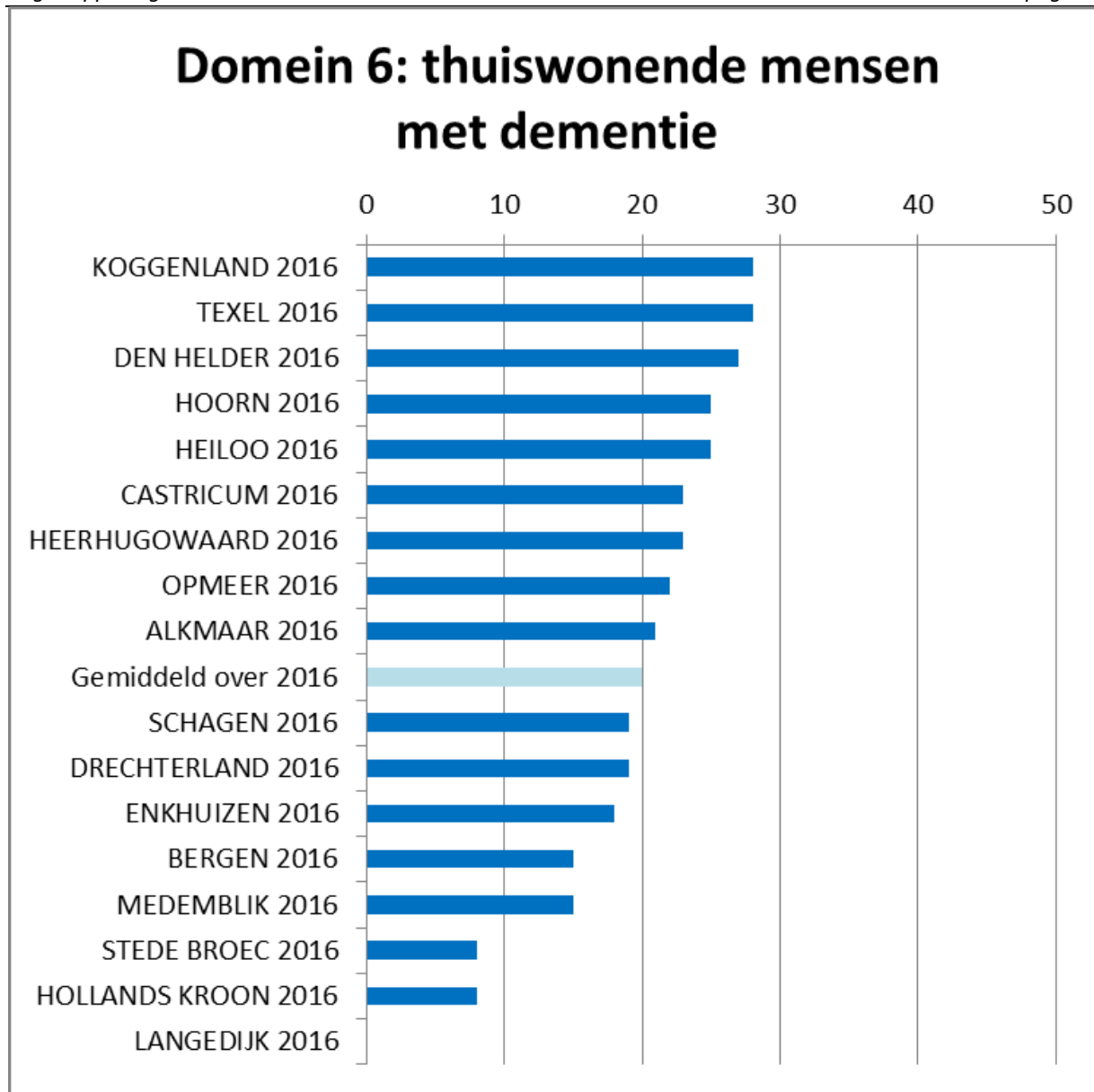

2.3.6 Domein Thuiswonende mensen met dementie

Bij het thema 'thuiswonende mensen met dementie' komen de vragen voornamelijk voort uit de transitie in de WMO met ingang van 2015 en zijn (deels) gebaseerd op de open vragen uit de dementie monitor van 2015.

Er is in 2016 nauwelijks iets bekend op het gebied van cijfers over mensen met dementie die thuis wonen. Ook is er weinig beleid geformuleerd op dit gebied. Er wordt wel veel gedaan op het gebied van preventief huisbezoek en respijtzorg en er is regelmatig overleg tussen wijkteams en organisaties die mensen met dementie en hun naasten ondersteunen.

2.3.7 De dementievriendelijke samenleving

In 2016 is er een aantal open vragen aan de Monitor toegevoegd. In deze vragen kon de gemeente aangeven hoe ze aankijkt tegen de dementievriendelijke samenleving. Het ging om de volgende vragen en de antwoorden daarop:

- **Wat heeft u met de aanbevelingen uit de Dementie Monitor 2013 gedaan?**
Het merendeel van de gemeenten heeft niets gedaan met de resultaten van de monitor uit 2013. Een klein aantal gemeenten heeft de monitor gebruikt om een plan van aanpak dementie te schrijven of om dementie als speerpunt te benoemen in andere beleidsstukken.

- **Wilt u als gemeente het predicaat Dementievriendelijke gemeente verkrijgen?**

Zo ja; hoe wilt u dat inhoud geven?

Zo nee, waarom niet?

Bijna alle gemeenten hebben oren naar een vorm van een predicaat 'dementievriendelijk' waarbij een aantal gemeenten aangeeft dat het niet gaat om het verkrijgen van het predicaat op zich maar om een goed geregelde ondersteuning en zorg voor mensen met dementie en hun naasten. Een predicaat en de daarbij behorende activiteiten, kan daarbij helpen.

- **In hoeverre ziet u voor uw gemeente een rol weggelegd om de Dementievriendelijke gemeenschap op de agenda te zetten en bekend te maken bij bedrijven, (vrijwilligers)-organisaties en verenigingen?**

Bijna alle 17 gemeenten zien voor zichzelf een rol weggelegd. De rol voor de gemeente ligt in het doorbreken van het taboe rond dementie, communicatie en voorlichting naar inwoners, mantelzorgondersteuning goed regelen en het verbinden van de diverse betrokken partijen. Daarnaast zijn het vervullen van de aanjaagfunctie en ervoor zorgen dat er blijvende aandacht voor dementie is, belangrijk.

Ook wordt gesuggereerd dat er bijvoorbeeld een gemeentelijke startbijeenkomst over Dementievriendelijkheid of over dementie georganiseerd kunnen worden, waarbij de uitkomsten van de monitor één van de uitgangspunten zou kunnen zijn. Ook een Benen op Tafel overleg over dementie met lokale stakeholders kan een goed begin zijn.

- **Heeft u interesse om samen met andere (regio) gemeenten, de mogelijkheden voor de Dementievriendelijke gemeenschap in een bijeenkomst georganiseerd door het Netwerk Dementie NHN te bespreken?**

Bijna alle gemeenten zien een (regionale) bijeenkomst over dementievriendelijkheid als een goede mogelijkheid om inspiratie op te doen, van elkaar te leren en hiermee een begin te maken om dementie beter op de lokale agenda te zetten.

3. Conclusies en aanbevelingen

3.1 Conclusies

Uit de resultaten van de dementie monitors van 17 gemeenten zoals die in het vorige hoofdstuk zijn beschreven, is een aantal dingen op te maken die hieronder weergegeven worden.

We willen echter beginnen met de belangrijkste conclusie dat er in 2016 over de brede linie meer gedaan wordt op het gebied van dementie door gemeenten in Noord-Holland Noord, dan in 2013! Dat was ook al het geval in 2013 ten opzichte van 2010 en die trend heeft zich dus gelukkig voortgezet. Overigens betekent dit niet dat er geen werk meer aan de winkel is voor gemeenten. Deze verbetering laat zich zien in de gemiddelde score over de 17 gemeenten die gestegen is en door het feit dat er in 2016 veel meer gemeenten zijn die een voldoende halen. We willen overigens benadrukken dat het voor het Netwerk Dementie NHN niet zozeer gaat om hogere scores op zich maar dat het vooral belangrijk is dat betere scores in de dementie monitor in de meeste gevallen ook betekent, dat de zorg en ondersteuning voor mensen met dementie en hun naasten, verbetert. We hopen dat deze positieve ontwikkeling zich ook na 2016 voortzet en het Netwerk Dementie NHN draagt daar met haar activiteiten graag aan bij.

Een andere belangrijke conclusie is dat gemeenten die bewust kiezen om van dementie een aandachtsgebied te maken en dit als zodanig te beschrijven in een notitie of paragraaf binnen een beleidsdocument, het daardoor veel beter doen in de monitor. Door deze keuze worden er nieuwe activiteiten en samenwerking opgezet waarvan mensen met dementie profiteren. Dit is bijvoorbeeld duidelijk het geval in Hoorn en Den Helder en we hopen dat andere gemeenten hierdoor geïnspireerd raken om dementie ook hoger op de agenda te zetten.

Andere conclusies die getrokken kunnen worden:

- gemeenten hebben over het algemeen weinig inzicht in het aantal mantelzorgers van mensen met dementie dat ondersteuning nodig heeft. Aangezien mensen met dementie tegenwoordig langer thuis blijven wonen en aangezien het feit dat het aantal mensen met dementie de komende jaren zal verdubbelen, kan een gemeente bij inzicht in deze aantallen beter anticiperen op voldoende en adequate ondersteuning en voorzieningen voor mensen met dementie.
- gemeenten voeren meestal geen doelgroepenbeleid meer en hebben daarom vaak ook geen beleidsnota over dementie. Hierdoor kan de aandacht voor goede voorzieningen en ondersteuning bij dementie verwateren. Er zijn gelukkig steeds meer gemeenten die een kort plan van aanpak over dementie formuleren of er een speerpunt van maken in ander beleid.
Het gaat het Netwerk Dementie NHN er om dat er nu en de komende jaren voldoende aandacht is voor het fors toenemend aantal mensen met dementie en hun naasten en dat daarop geanticipeerd wordt. En dan gaat het bijvoorbeeld om (voorliggende) voorzieningen, adequate (individuele) ondersteuning op maat en afstemming tussen de verschillende betrokken organisaties. Dit hoeft niet per se in een aparte beleidsnota op het gebied van dementie te worden opgenomen, maar moet wel ergens geagendeerd en uitgewerkt zijn in gemeentelijke stukken.
- voor vrijwilligerswerk en mantelzorg is bijna in alle gemeenten wel apart beleid vastgesteld; het gaat dan meestal om beleid in de brede zin en niet specifiek voor vrijwilligers of mantelzorgers die met dementie te maken hebben.

- er wordt door gemeenten meer lokaal overleg georganiseerd over dementie waarbij lokale en of regionale organisaties die actief zijn bij mensen met dementie en hun naasten, knelpunten inventariseren, gezamenlijk oplossingen zoeken en zaken afstemmen. Ook wordt er zo informatie uitgewisseld en wordt van de goede voorbeelden over en weer geleerd.
- er is weinig gedaan met de informatie uit de gemeentelijke dementie monitors 2013 terwijl de monitor een prima uitgangspunt kan zijn om lokaal zaken rond dementie beter te organiseren. Dit laatste geldt ook voor het verkrijgen van het predicaat dementievriendelijke gemeente.
- gemeenten zien zeker een rol voor zichzelf weggelegd om in alle geledingen van de gemeente dementie te agenderen en het omgaan met dementie bespreekbaar te maken.
- er is behoefte aan een bijeenkomst over de dementievriendelijke gemeente zodat voorbeelden gedeeld kunnen worden en het wiel niet opnieuw hoeft te worden uitgevonden. Het Netwerk Dementie NHN zal nog in 2016 een bijeenkomst voor gemeenten over de dementievriendelijke samenleving organiseren.

3.2 Aanbevelingen

In deze paragraaf doen we per domein een aantal aanbevelingen waarmee gemeenten aan de slag kunnen gaan om de ondersteuning en zorg van mensen met dementie en hun naasten te verbeteren of een nieuwe impuls te geven. In de grijze kaders is een aantal inspirerende voorbeelden van gemeenten in Noord-Holland Noord beschreven.

Voordat er wordt ingegaan op de aanbevelingen per domein, volgt hier eerst een hele belangrijke algemene aanbeveling:

- Maak als gemeente op basis van de voorliggende Dementie Monitor 2016, een kort plan van aanpak wat de gemeente in de periode van drie jaar tot de volgende Monitor in 2019, concreet gaat doen. Waar zijn de blinde vlekken in de ondersteuning van mensen met dementie en hun naasten? Op welke domeinen kan de gemeente welke acties ondernemen? Het plan van aanpak kan bijvoorbeeld per jaar worden beschreven. Zorg daarbij ook voor budget om de uitvoering van het plan te kunnen financieren.

Actieplan dementie in gemeente Hoorn

De gemeente Hoorn heeft na het uitkomen van de Dementie Monitor 2013 het '**Actieplan Zorgzame Samenleving**' geschreven: <https://www.hoorn.nl/zorgzamesamenleving>. Hierin is voor de periode van 2015 tot en met 2018 kort en krachtig beschreven wat Hoorn wil doen om de gemeente dementie- en mantelzorgvriendelijk te maken voor mensen met dementie en hun naasten. Hoorn wil hen nadrukkelijk een plek geven in de gemeente.

In 2018 is Hoorn zichtbaar en voelbaar beter toegerust op het feit dat het aantal mensen met dementie toeneemt, in combinatie met het feit dat mensen langer zelfstandig moeten blijven wonen.

Voor de activiteiten en projecten in deze periode is een aanzienlijk budget beschikbaar gesteld.

Domein Feiten en cijfers

- **Ken en volg de aantallen** mensen met dementie in uw gemeente en volg daarmee de ontwikkeling. Informatie hierover is te vinden op www.alzheimer-nederland.nl. Geriant actualiseert de gegevens voor de 17 gemeenten in het werkgebied van het Netwerk Dementie NHN elke 5 jaar en het Netwerk verspreidt deze gegevens naar de gemeenten. Ze staan ondermeer op de website van het Netwerk: <http://netwerkdementie-nhn.nl/nieuws/163>.
- **Registreer** aard en aantal van dementie gerelateerde ondersteuningsvragen van mensen met dementie en hun mantelzorgers. Hiermee is te zien of er een stijgende lijn is in deze aanvragen en kan er worden geanticipeerd door bijvoorbeeld een groter of ander voorzieningenniveau voor mensen met dementie en hun naasten beschikbaar te maken.
- **Dertig procent** van de mensen met dementie heeft **geen mantelzorger of sociaal netwerk (in de buurt)**. Dit is dus een groep mensen voor wie het lastiger is om langer thuis te blijven wonen en die een groter beroep op voorzieningen of individuele begeleiding zal doen. Deel deze informatie met de Wmo-consulenten en/of het Sociaal Wijkteam, maar ook met de welzijns- en vrijwilligersorganisaties zodat zij hierop alert zijn.

Cijfers mantelzorgers voor mensen met dementie in West-Friesland

In het voorjaar van 2015 hebben de West-Friese gemeenten onderzoek laten doen naar mantelzorg. In het eerste rapport (nulmeting) dat daarover uitkwam staat onder andere dat 19% van de 18.000 inwoners in West-Friesland mantelzorger is; 19% daarvan zorgt voor iemand met dementie. Deze cijfers zijn ook per gemeente beschikbaar.

Naast cijfermatige ondersteuning zijn er gegevens beschikbaar over ondersteuning aan mantelzorgers en overbelasting. Eind 2016 wordt het onderzoek herhaald en komt de één-meting beschikbaar.

Met dit soort gegevens wordt inzicht verkregen in de aantallen mantelzorgers voor dementie waarvoor een gemeente verantwoordelijk is en hiermee kan de gemeente anticiperen op voldoende relevante vormen van ondersteuning.

Domein Voorzieningenniveau

- Zorg voor voldoende **ondersteuningsaanbod** voor mensen met dementie **in de eigen of nabijgelegen gemeente**. Dit laatste geldt met name voor de kleine gemeenten of plattelandsgemeenten.
- Heb **regelmatig overleg** met de regionale afdeling van **Alzheimer Nederland en andere lokale betrokken organisaties** over het voorzieningenniveau en activiteiten op dementiegebied in uw gemeente.
- **Faciliteer** het ontwikkelen van nieuw ondersteuningsaanbod door middel van subsidies of innovatiebudget of anderszins
- Zorg voor **beschikbaar vervoer** voor mensen met dementie als zij niet langer in staat zijn om zelfstandig naar de voorzieningen te reizen.
- Maak **prestatieafspraken** met aanbieders specifiek over de ondersteuning van mensen met dementie en hun mantelzorgers.

Domein Beleid

- Benoem een **beleidsambtenaar die het dossier dementie in zijn/haar portefeuille heeft** en die contactpersoon is binnen de gemeente en naar lokale organisaties.
- Door de sterke stijging van het aantal mensen met dementie de komende jaren, is het noodzakelijk dat de gemeente hierop anticipeert. Als de gemeente geen uitgebreide beleidsnotities meer schrijft waar dementie onderwerp kan zijn of niet meer aan doelgroepenbeleid doet, dan kan een **korte notitie over dementie met bijbehorende uitvoeringsplan** ook prima volstaan. Het gaat er om dat binnen de gemeente voor iedereen duidelijk is dat de toename van mensen met dementie een gevolg heeft voor de beschikbaarheid van algemene en individuele voorzieningen en middelen. Het kan een zelfstandige notitie zijn of bijvoorbeeld een onderdeel vormen van het lokaal gezondheidsbeleid of ouderenbeleid.
- Doe als voorbereiding op een plan van aanpak dementie, een **inventarisatie naar de behoeften** van de burgers met dementie en hun naasten, in uw gemeente. Wat vinden zij knelpunten en wat kan verbeterd worden? Overleg met lokaal betrokken organisaties hoe zo'n inventarisatie opgezet kan worden. Belangrijk daarbij is dat de inventarisatie zo min mogelijk belastend is voor cliënten en hun mantelzorgers en dat er ook daadwerkelijk wat gedaan wordt met de uitkomsten.
- Zorg voor een aparte paragraaf over dementie in het **vrijwilligersbeleid en/of mantelzorg-beleid**. De inzet van vrijwilligers bij mensen met dementie en de ondersteuning van mantelzorgers van mensen met dementie, is essentieel de komende jaren.
- Neem het streven naar '**de dementievriendelijke samenleving**' op in de notitie of in het college en/of raadsprogramma. Hierdoor kan er makkelijker gemeentelijke aandacht gegenereerd worden voor dementie.

Raadsopdracht over dementie in Medemblik

Het is belangrijk dat het werken aan verbeteringen op het gebied van dementie breed gedragen wordt binnen de gemeente. In Medemblik wonen relatief veel ouderen en dat was voor de gemeenteraad de aanleiding om in 2016 een opdracht te formuleren waarmee de beleidsambtenaar die dementie in zijn portefeuille heeft, een **Plan van Aanpak Dementie** gaat maken. De informatie en lacunes uit de Dementie Monitor 2013 en 2016 worden daarbij actief gebruikt.

Domein Informatie en advies

- Zorg voor **goede en toegankelijke informatie en een actuele sociale kaart** over de voorzieningen en projecten in uw gemeente op het gebied van dementie. Plaats deze informatie op de website van de gemeente of die van het Sociale Wijkteam of Sociaal Domein en/of in de gemeentegids.
- Laat mensen met dementie en hun mantelzorgers in een testpanel **uitproberen** of ze de relevante gemeentelijke informatie over ondersteuning bij dementie inderdaad makkelijk kunnen vinden
- Voorzie alle professionals en vrijwilligers die met mensen met dementie en hun naasten te maken hebben, van de gratis **Signalenkaart** dementie van het Netwerk Dementie NHN
- Stimuleer deze medewerkers ook om af en toe aanwezig te zijn bij het gratis **PG-Café** of **Alzheimer Café** in de regio (voor data en locatie: zie www.netwerkdementie.nhn.nl).

- Laat medewerkers en vrijwilligers die actief zijn in de Wmo, **scholen** in het herkennen en omgaan met dementie door bijvoorbeeld Stichting Geriant (<https://geriant.nl/samenleving-/gemeenten/aanbod-voor-gemeenten>). Herhaal dit regelmatig.
Scholing is ook zinvol voor andere medewerkers van de gemeente die een publieksfunctie vervullen: denk bijvoorbeeld aan **baliemedewerkers, brandweer, politie en medewerkers van buurt/wijkcentra**.
- Laat medewerkers en vrijwilligers zich abonneren op de gratis regionale nieuwsbrieven over dementie; **Familias** voor mantelzorgers van mensen met dementie (www.mantelzorg-nieuwsbrief.nl), **Dementie Online** van Geriant (www.dementieonline.nl) en de nieuwsbrief van Geriant Scholing en Advies (<http://www.geriantcholingenadvies.nl/>)
- Organiseer een **bedrijfsuitje** voor medewerkers van de gemeente voor mensen met dementie of schrijf hiervoor in bij NL DOET.
- Laat medewerkers van de gemeente zich **aanmelden bij 'Samen dementievriendelijk'** (www.samendementievriendelijk.nl) zodat zij heel makkelijk de online cursussen kunnen volgen en informatieve filmpjes over dementie kunnen zien.

Afstemming casemanagement/wijkverpleging en Wmo-consulenten SED gemeenten

Er is wel eens onduidelijkheid of het advies van de wijkverpleegkundige of de casemanager dementie integraal overgenomen kan worden zonder dat het hele keukentafelgesprek weer over gedaan moet worden. Begin juni 2016 is hierover een gesprek geweest tussen **Geriant en de Wmo-consulenten** over hoe hier mee om te gaan. Dit onderwerp wordt de komende periode verder door Geriant en de SED (StedeBroec, Enkhuizen en Drechterland) gemeenten uitgewerkt zodat het proces efficiënter gaat en minder belastend is voor de cliënt. Ook de lange wachttijden die soms ontstaan worden zo aangepakt.

Domein Participatie

- Zorg dat mensen met dementie en hun mantelzorgers zijn vertegenwoordigd in **de Wmo-raad of Adviesraad Sociaal Domein**, of benoem iemand in deze raad met het aandachtsgebied dementie.
- Zorg ervoor dat bij vertrek van bovengenoemde leden, het onderwerp dementie niet mee vertrekt en tijdig **overgedragen** wordt aan iemand anders.
- **Betrek** de Wmo-raad of de Adviesraad Sociaal Domein bij maken en uitvoeren van een plan van aanpak dementie.
- Organiseer eens per jaar een **Benen op Tafel overleg (BOT)** over dementie met de verantwoordelijk wethouder, beleidsambtenaar, Wmo-adviesraad of Adviesraad Sociaal Domein, de regionale afdeling van Alzheimer Nederland en bestuurders/managers van lokale organisaties die zich bezig houden met zorg en ondersteuning van mensen met dementie en hun naasten. In het BOT overleg kunnen knelpunten snel geïnventariseerd worden, kan er makkelijk afgestemd worden en zijn de lijnen kort om tot concrete acties over te gaan. De inhoud van dit overleg kan de basis vormen voor de bovengenoemde notitie.

BOT overleg dementie in gemeente Schagen

De wethouder van Schagen nodigde in het voorjaar van 2016 spontaan een aantal lokale organisaties die met de zorg en ondersteuning van mensen met dementie en hun naasten te maken hebben, uit voor een **Benen Op Tafel overleg over dementie**. In korte tijd werd veel relevante informatie uitgewisseld en werden zaken afgestemd. Er werd bijvoorbeeld een afspraak gemaakt dat het Wijkteam en de casemanagers dementie gaan overleggen hoe er beter samengewerkt kan worden. Daarnaast werd er gesproken over de overbelasting van mantelzorgers en dagopvang en vervoer.

Het BOT overleg gaat jaarlijks herhaald worden.

Domein thuiswonende mensen met dementie

- Dementie openbaart zich vaak als eerste door functieverlies. Wees alert op deze signalen. Schakel bij een vermoeden van dementie tijdig **gespecialiseerde hulpverlening** in om de vrijwilligers, het wijkteam of medewerkers preventief huisbezoek, te adviseren en te ondersteunen.
- Zorg ervoor dat voor alle betrokken partijen duidelijk is hoe de ondersteuning en hulp aan mensen met dementie (en hun mantelzorgers) verloopt; wie heeft de **regie of coördinatie** van de ondersteuning en zorg?
- Zorg voor **voldoende overleg** en afstemming tussen alle lokale organisaties en medewerkers die lokaal betrokken zijn bij de zorg en ondersteuning van mensen met dementie.
- Respijtzorg voor mensen met dementie hoeft niet altijd in een aparte setting georganiseerd te worden, maar vraagt wel om **specifieke aandachtspunten** anders haken cliënten af of is de setting ongeschikt (bv als mensen dwaalneiging hebben en er een open toegang is).
- Wees creatief in het opzetten van **verschillende vormen van dagopvang** en bevrraag cliënten met dementie en mantelzorgers hierbij actief naar hun (specifieke) behoeften en oplossingen. Denk bijvoorbeeld ook aan samenwerking met buurtcentra, sportverenigingen en clubs.
- Zorg voor regelmatige **scholing van vrijwilligers** die actief zijn bij thuiswonende mensen met dementie en hun naasten

Koggenlandse en Den Helderse vrijwilligers geschoold in omgaan met dementie

Mensen met dementie en hun naasten die thuis wonen, worden steeds meer ondersteund door vrijwilligers. Diezelfde mensen komen, omdat ze langer thuis wonen, ook steeds vaker in allerlei wijkvoorzieningen die door vrijwilligers gerund worden, terecht. Het is dus enerzijds belangrijk dat deze vrijwilligers de signalen van dementie tijdig herkennen, en anderzijds dat zij goed kunnen omgaan met mensen met dementie.

De gemeenten Koggenland en Den Helder speelden hier op in door **vrijwilligers te laten scholen door Geriant**. In Koggenland ging het om een aantal vrijwilligers die actief zijn in het Zorgteam. In Den Helder worden de vrijwilligers van de buurt- en wijkcentra binnenkort getraind.

De dementievriendelijke samenleving

- Sluit aan bij de **campagne ‘Samen dementievriendelijk’**. Vanuit het landelijke Deltaplan Dementie is deze campagne op het internationale dementiecongres op 9 mei 2016 gestart; zie hiervoor de website: www.samendementievriendelijk.nl. De belangrijkste partijen die dit initiatief dragen en vormgeven zijn Alzheimer Nederland, PGGM en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).
De campagne is er op gericht om een beweging op gang te brengen waarbij bewustwording, taboe doorbreken en kennis speerpunten zijn. In de factsheet ‘Samen Dementievriendelijk’ staat:
‘Het is de bedoeling dat Nederlanders in 2020 weten hoe ze mensen met dementie en hun naasten beter kunnen ondersteunen. Door bewustwording te creëren bij 1 miljoen Nederlanders wordt het onderwerp bespreekbaar gemaakt en wordt aandacht gevraagd voor dementie. Met meer oog voor wat mensen met dementie nog wél kunnen, in plaats van focus op de dingen die zij niet meer zelfstandig kunnen. Kortom: in 2020 is dementie geen taboe meer en durven we elkaar gewoon om hulp te vragen en hulp te bieden. Nederlanders krijgen de komende jaren meer praktische kennis over dementie. Ook leren zij vaardigheden die nodig zijn in de omgang met mensen met dementie.’
Uit bovenstaande blijkt dat er heel veel ruimte is voor organisaties, bedrijven en gemeenten om zelf invulling te geven aan dementievriendelijkheid. Zolang er maar aandacht is voor getrainde medewerkers en vrijwilligers in het omgaan met dementie. Het Netwerk Dementie NHN ondersteunt de campagne van harte en denkt graag in een persoonlijk gesprek mee met gemeenten hoe zij inhoud kunnen geven aan de dementievriendelijke gemeente.
- Daarnaast helpt Alzheimer Nederland gemeenten hierbij met duidelijke, praktische informatie en inspirerende voorbeelden. **Kijk op: <http://www.pakdehandschoenop.nl/>**
- Organiseer een **lokale startbijeenkomst** over de dementievriendelijke samenleving met lokale organisaties en bedrijven
- Maak gebruik van het aanbod van Geriant om invulling te geven aan de dementievriendelijke gemeente; <https://geriant.nl/samenleving/gemeenten/aanbod-voor-gemeenten>.
- Sluit een **lokaal convenant over dementie** af met alle mogelijke betrokken partijen

Conferentiedementie in Den Helder

De gemeente Den Helder heeft in het najaar van 2015 de lokale ‘**Dementieconferentie Den Helder, op weg naar een dementievriendelijke gemeente**’ georganiseerd. Op deze bijeenkomst waren ruim 150 beroepskrachten, vrijwilligers, mantelzorgers en bewoners uit Den Helder aanwezig om:

- hun kennis van en het begrip over dementie te vergroten
- het taboe op dementie te doorbreken
- het signalerend en ondersteunend vermogen van de Helderse samenleving te versterken

Naar aanleiding van deze bijeenkomst is er, samen met lokale organisaties, een aantal thema’s binnen dementie in Den Helder benoemd, waarop in 2016 en 2017 diverse activiteiten worden georganiseerd.

Lokale intentieverklaring 'Hoorn dementievriendelijk'

Op 21 september 2016 (Wereld Alzheimerdag) is in Hoorn een lokaal convenant ondertekend waarin organisaties met elkaar afspreken om Hoorn dementievriendelijk te maken. De volgende organisaties trekken samen op in het 'dementienetwerk Hoorn': Geriant, Wilgaerden, Omring Thuiszorg, MEE & de Wering, Ouderenraad Hoorn, Vrijwilligerspunt Westfriesland, Alzheimer Nederland afdeling West-Friesland, Martha Flora, Het Risdamhuis, Bibliotheek Hoorn, Stichting Netwerk, schaakvereniging Caïssa-Eenhoorn, Stichting Stadslandbouw Hoorn, Veiligheidsregio Noord-Holland Noord, GGD Hollands Noorden, sportvereniging Always Forward, tennisvereniging De Hulk, Albert Heijn, gemeente Hoorn.
Zie voor de inhoud van de intentieverklaring bijlage 2.

Bijlage 1: Vragenlijst Dementie Monitor 2016

netwerk
dementie
noord-holland noord

Checklist dementiemonitor 2016

Naam gemeente:

Naam contactpersoon:

(Rechtstreeks) telefoonnummer:

Mailadres:

alzheimer
nederland

Uitleg bij het invullen:

+ = 2 = geheel van toepassing/voorbeelden aanwezig

+/- = 1 = gedeeltelijk van toepassing/in ontwikkeling/wel aanwezig, maar niet specifiek gericht op mensen met dementie en/of hun mantelzorgers of wel aanwezig maar geen voorbeelden genoemd

0 = - = niet van toepassing/niet aanwezig

Bij elke vraag is een weegfactor aangegeven; opgeteld zijn de weegfactoren per domein 25. De weegfactor wordt vermenigvuldigd met de score. Bv: score 2 en weegfactor 4 geeft 8 punten. Maximale score per domein is 50 (25X2=50). Hoe minder vragen in een domein, des te hoger de weegfactor per vraag.

A) Domein 1: feiten en cijfers	+	+/-	-	Weeg- factor
1. De gemeente beschikt over cijfers van het actuele aantal inwoners met dementie				4
2. De gemeente beschikt over cijfers van het geprognosticeerde aantal inwoners met dementie in 2025				4
3. De gemeente beschikt over cijfers van het actuele aantal mantelzorgers dat zorgt voor iemand met dementie				4
4. De gemeenten beschikt over cijfers van het geprognosticeerde aantal mantelzorgers dat zorgt voor iemand met dementie in 2025				4
5. De gemeenten registreert het aantal inwoners met dementie en hun mantelzorgers dat zich bij de gemeente meldt voor ondersteuning				3
6. De gemeente heeft inzicht in het aantal inwoners dat gebruik maakt van professionele of vrijwillige zorg thuis.				3
7. De gemeente heeft inzicht in actuele wachtlijstgegevens voor wonen, welzijn en zorg voor mensen met dementie.				3
Ruimte voor toelichting/voorbeelden:				25
B) Domein 2: voorzieningenniveau				
1) Er is in de gemeente dagopvang of vergelijkbare vormen van aangepaste dagbesteding voor inwoners met dementie				2
2) De gemeente financiert (mede) of faciliteert dagopvang voor inwoners met dementie				2
3) Er is in de gemeente een Alzheimer Café				1
4) De gemeente draagt bij aan de financiering van het Alzheimer Café of faciliteert dit.				1
5) Er is in de gemeente lotgenotencontact voor mantelzorgers van mensen met dementie				1
6) De gemeente draagt bij aan de financiering van lotgenotencontact of faciliteert dit				2
7) Er is in de gemeente een ontmoetingscentrum (of vergelijkbare voorziening) voor inwoners met dementie en hun mantelzorgers				1
8) De gemeente draagt bij aan de financiering van het/een ontmoetingscentrum (of vergelijkbare voorziening) voor inwoners met dementie of faciliteert dit				2
9) Er is vrijwillige ondersteuning beschikbaar voor inwoners met dementie (oppasservice, buddy of vergelijkbaar)				2
10) De gemeente financiert (mede) vrijwillige ondersteuning voor inwoners met dementie				2
11) Er is voor inwoners mantelzorgondersteuning beschikbaar in de vorm van een steunpunt mantelzorg, mantelzorgmakelaar en/of mantelzorgconsulent				1
12) De gemeente draagt bij aan de financiering van de ondersteuning ten behoeve van mantelzorgers van mensen met dementie of faciliteert deze				2

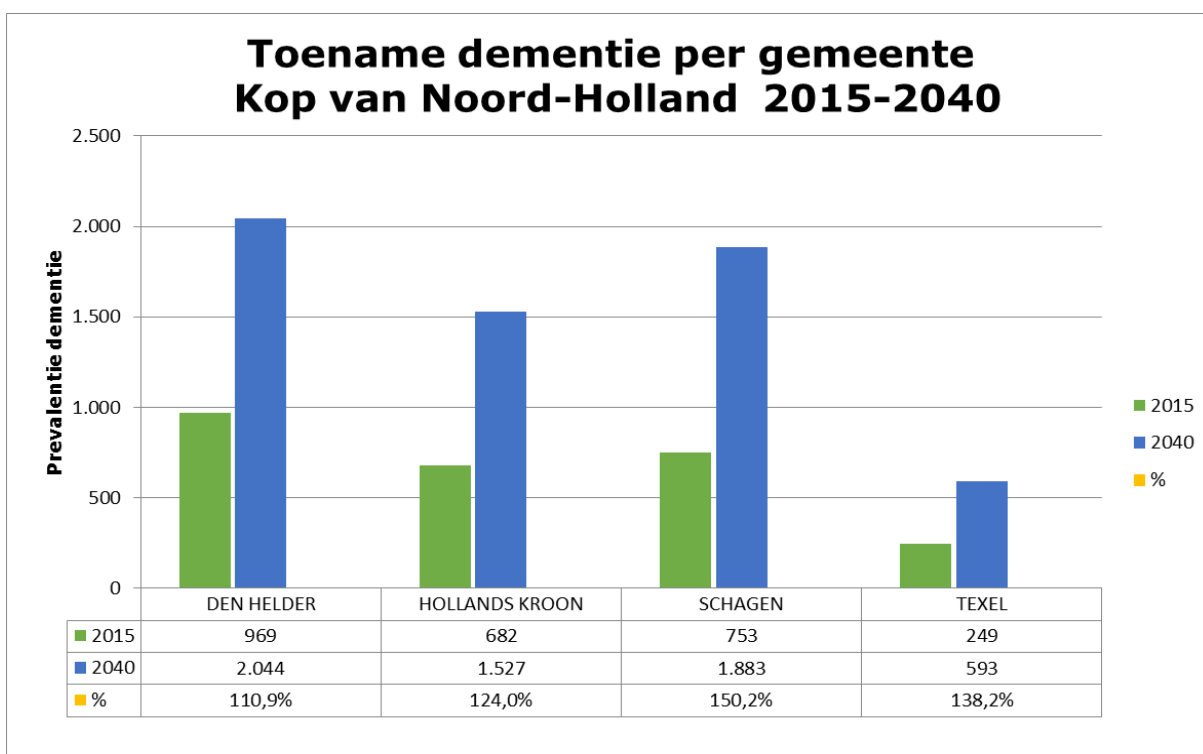
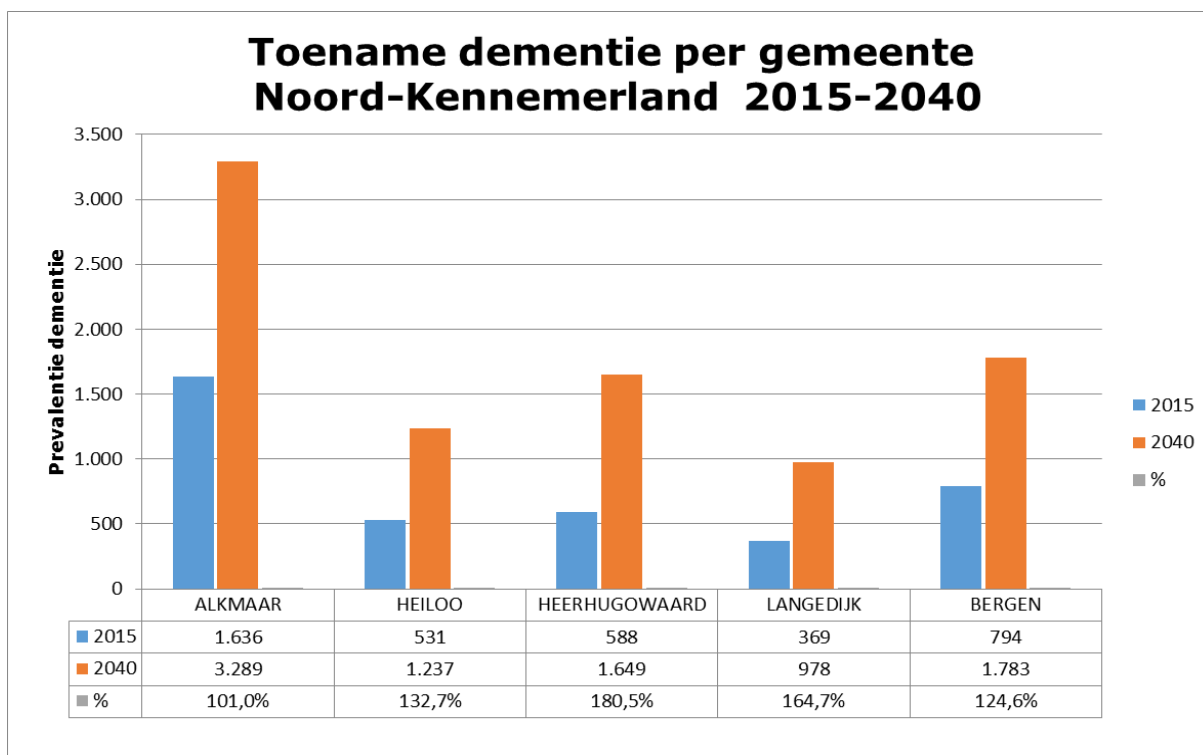
13) De gemeente ondersteunt mantelzorgers van mensen met dementie door het toekennen van hulp bij het huishouden			1
14) De gemeente ondersteunt mantelzorgers van mensen met dementie door het toekennen van financiële tegemoetkomingen of vrijstelling van sollicitatieplicht			1
15) De gemeente draagt bij aan de financiering van Dementieconsulenten, geheugenwinkel of vergelijkbaar			1
16) De gemeente zet zich in voor/is betrokken bij het realiseren van woonzorgvormen specifiek voor mensen met dementie in de gemeente			1
17) De gemeente maakt het mogelijk dat mantelzorgers van mensen met dementie gratis meereizen als begeleider wanneer de persoon met dementie een Wmo-vervoersvoorziening toegewezen heeft gekregen			1
18) De gemeente financiert of faciliteert de lokale afdeling van Alzheimer Nederland			1
Ruimte voor toelichting/voorbeelden:			25
C) Domein 3: beleid			
1) De gemeente heeft specifieke doelen en activiteiten benoemd mbt het beleid rond dementie			5
2) De gemeente heeft specifieke doelen en acties benoemd gericht op de ondersteuning van mantelzorgers van mensen met dementie.			5
3) De gemeenten heeft specifieke doelen en acties benoemd gericht op vrijwillige ondersteuning van inwoners met dementie.			5
4) De gemeente neemt deel aan lokale netwerken/activiteiten die zijn gericht op de (ontwikkeling van) ondersteuning van inwoners met dementie en hun mantelzorgers. Voorbeeld(en) noemen.			5
5) De gemeente heeft de (ontwikkeling van) ondersteuning van mensen met dementie en hun mantelzorgers specifiek benoemd in het raads- en/of collegeprogramma.			5
Ruimte voor toelichting/voorbeelden:			25
D) Domein 4: informatie en advies			
1) De gemeente biedt schriftelijk (via het Wmo loket) informatie over ondersteuning en zorg voor mensen met dementie en hun mantelzorgers.			3
2) De gemeente biedt via de website informatie over ondersteuning en zorg voor mensen met dementie en hun mantelzorgers			3
3) De medewerkers in het Wmo-loket van de gemeente hebben HBO werk- en denkniveau			4
4) De medewerkers in het Wmo-loket van de gemeente zijn geschoold in het herkennen van signalen van dementie			4
5) De medewerkers in het Wmo-loket zijn geschoold in vraagverheldering			3
6) De medewerkers in het Wmo-loket maken gebruik van een actuele sociale kaart voor de hulp en ondersteuning van mensen met dementie en hun mantelzorgers			4
7) De medewerkers in het Wmo-loket worden regelmatig geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen in het aanbod aan zorg en ondersteuning voor mensen met dementie en mantelzorgers			4
Ruimte voor toelichting/voorbeelden:			25
E) Domein 5: participatie			
1) Mantelzorgers van mensen met dementie zijn vertegenwoordigd in informele adviesorganen (seniorenraad, ouderenbonden) van de gemeente			4
2) Mantelzorgers van mensen met dementie zijn vertegenwoordigd in de Wmo-adviesraad (bv via de lokale afdeling van AN)			7
3) Er is in de Wmo-adviesraad een aandachtsfunctionaris benoemd voor dementie			7
4) De gemeente heeft contact met/voert overleg met organisaties die zich bezighouden met ondersteuning van mensen met dementie en hun mantelzorgers			7
Ruimte voor toelichting/voorbeelden:			25

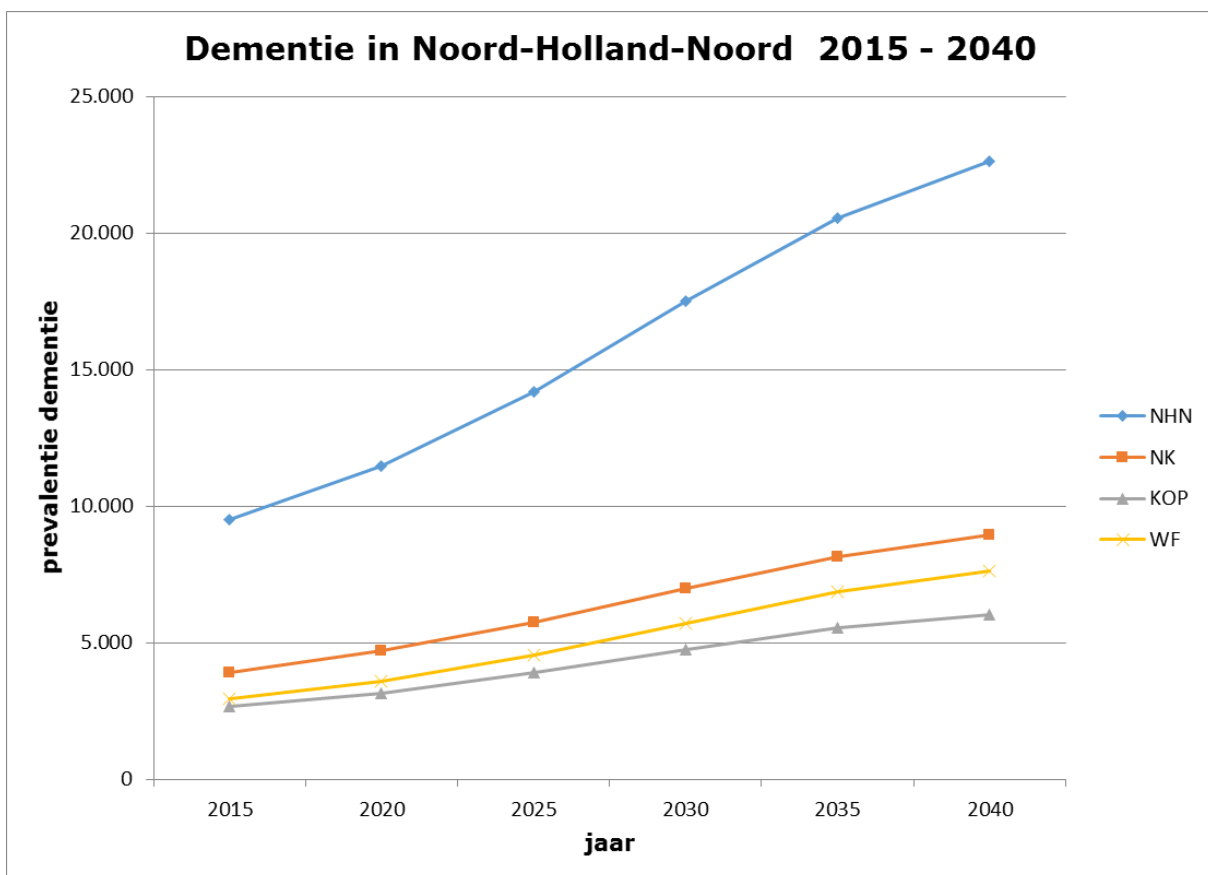
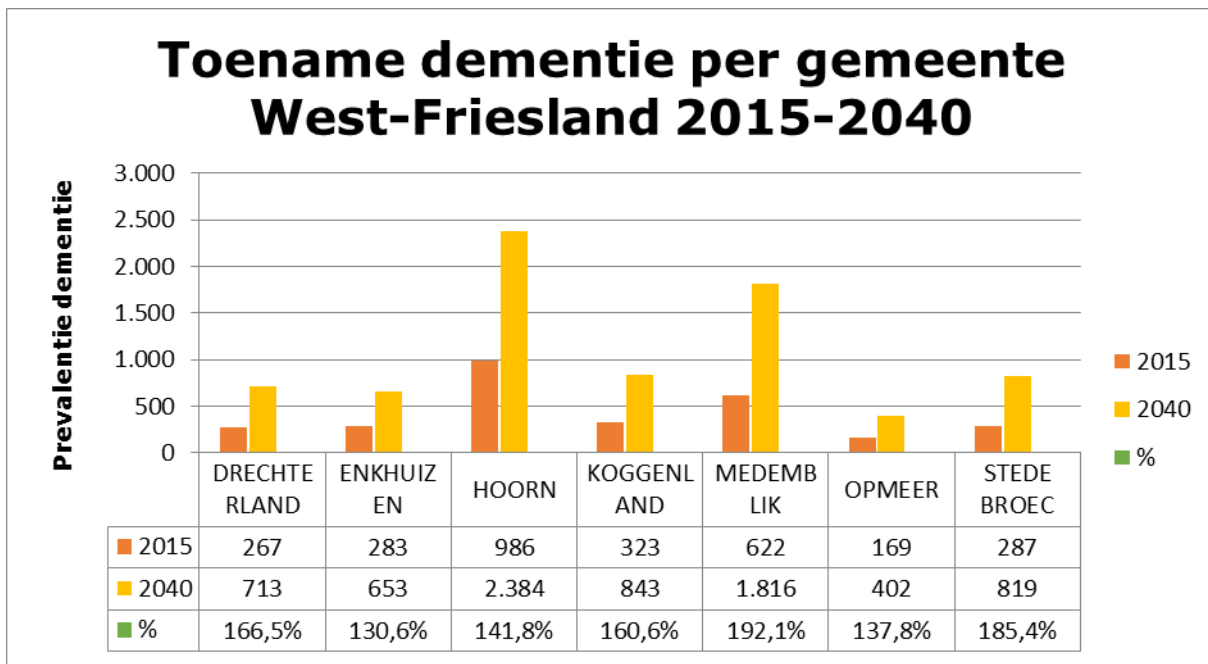
F) Domein 6: thuiswonende mensen met dementie				
1) De gemeente heeft geïnventariseerd hoeveel ouderen met de diagnose (beginnende) dementie thuis wonen.				3
2) De gemeente heeft geïnventariseerd hoeveel jonge mensen (jonger dan 65) met dementie thuis wonen.				3
3) De gemeente heeft (deel)beleid op (langer) thuiswonende ouderen met dementie en daarbinnen specifieke doelen en activiteiten benoemd. Voorbeeld(en) noemen.				4
4) De gemeente heeft (deel) beleid op de ondersteuning van (langer) thuiswonende mensen met dementie en daarbinnen specifieke doelen en activiteiten benoemd. Voorbeeld(en) noemen.				3
5) De gemeente spoort mensen met dementie en mantelzorgers actief op, via bv preventief huisbezoek, door samenwerking met andere partijen of anderszins. Voorbeeld(en) noemen.				4
6) De medewerkers van het Wmo loket hebben voldoende inzicht in het best passende aanbod van ondersteuning en zorg per situatie, waardoor mensen met dementie zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen wonen				2
7) Er is voor thuiswonende inwoners met dementie de mogelijkheid om gebruik te maken van door de gemeente gefinancierde respijtzorg. Voorbeeld(en) noemen.				3
8) Organisaties die zich bezig houden met dementiezorg/ondersteuning zijn actief betrokken bij (een vorm van) sociale wijkteams. Voorbeeld(en) noemen.				3
Ruimte voor toelichting/voorbeelden:				25

Naast voorgaande vragen willen wij graag nog een actueel onderwerp met u bespreken: **de Dementievriendelijke gemeenschap.**

- Wat heeft u met de aanbevelingen uit de Dementie Monitor 2013 gedaan?
- Wilt u als gemeente het predicaat Dementievriendelijke gemeente verkrijgen?
Zo ja; hoe wilt u dat inhoud geven?
Zo nee, waarom niet?
- In hoeverre ziet u voor uw gemeente een rol weggelegd om de Dementievriendelijke gemeenschap op de agenda te zetten en bekend te maken bij bedrijven, (vrijwilligers) organisaties en verenigingen?
- Heeft u interesse om samen met andere (regio) gemeenten, de mogelijkheden voor de Dementievriendelijke gemeenschap in een bijeenkomst georganiseerd door het Netwerk Dementie NHN te bespreken?

Bijlage 2: Stijging aantal mensen met dementie in Noord-Holland Noord 2015 – 2040

Bijlage 3: Intentieverklaring Hoorn Dementievriendelijk

Aanleiding

In Nederland hebben zo'n 260.000 mensen dementie, waarvan 920 mensen in Hoorn. Dit aantal neemt de komende jaren sterk toe. Hier komt bij dat mensen steeds langer zelfstandig blijven wonen, ook mensen met dementie. De gemeente wil daarom in samenwerking met relevante partners een dementievriendelijke gemeente worden.

Een andere manier om de zorgzaamheid van de samenleving te bevorderen is het ondersteunen van mantelzorgers. Nederland telt ongeveer 2,5 miljoen mantelzorgers. In Hoorn is dit ongeveer 18% van de volwassen bevolking. Mantelzorgers zijn van groot belang voor het welzijn van mensen die zorg nodig hebben. De signalen dat steeds meer mantelzorgers overbelast raken nemen voortdurend toe. Dit actieplan beoogt om in grote lijnen aan te geven hoe we de komende

jaren invulling willen geven aan deze thema's. Hierbij is de verbinding met de nieuwe zorgtaken van de gemeente essentieel.

Centraal doel

Het centrale doel is Hoorn dementie- en mantelzorgvriendelijk te maken. Mensen met dementie moeten en willen we nadrukkelijk een plek geven in onze gemeente. Dat willen we doen door dementie zoveel mogelijk uit de taboesfeer te halen en te zorgen voor voorzieningen die nodig zijn.

In 2018 is de stad zichtbaar en voelbaar beter toegerust op het grotere aantal mensen met dementie die ook nog eens langer zelfstandig moeten blijven wonen.

Maatschappelijke resultaten

Onderstaande maatschappelijke resultaten moeten worden behaald:

- Hoorn voldoet aan het predicaat dementievriendelijke gemeente. Een dementievriendelijke gemeente voldoet aan de criteria die zijn opgesteld door Alzheimer Nederland. Deze criteria hebben onder andere betrekking op het verbeteren van de (gemeentelijke) dienstverlening aan de doelgroep en het zichtbaar en bespreekbaar maken van het onderwerp dementie.
- Inwoners, verenigingen, ondernemers en zorgprofessionals weten veel meer over het omgaan met mensen met dementie.
- Onder andere mantelzorgers weten de weg naar ondersteunende voorzieningen goed te vinden.
- Hoorn scoort duidelijk hoger op de dementiemonitor dan tot nu toe.
- Er is een substantiële beschikbaarheid van vrijwilligers die zich op enigerlei wijze willen inzetten voor mensen met dementie en hun familie.

Gemeenten en specifieke instellingen kunnen op dit gebied een belangrijke rol vervullen. De gemeente Hoorn en de betrokken instellingen vertegenwoordigd in het 'dementienetwerk Hoorn', willen hierin samen optrekken. Tegelijk willen de partners hieruit lessen trekken voor ondersteuning en ketensamenwerking in brede zin.

Intentie

Het 'dementienetwerk Hoorn' stelt zich ten doel dat mensen met dementie zo lang mogelijk thuis

kunnen blijven wonen en als volwaardige burgers aan de samenleving kunnen blijven deelnemen. Voor mensen met dementie betekent dit een omgeving die hen erkent en aanvaardt en waarin vooroordelen en taboes worden doorbroken. Er moet een dementievriendelijke

gemeenschap ontstaan, waarin iedereen goed omgaat met dementie: van de bakker op de hoek tot de sportclub, tot de wijkagent en het supermarktpersoneel. Niet alleen zal hierdoor de kwaliteit van leven van mensen met dementie verbeteren, maar ook die van mantelzorgers, zoals partners, familie en vrienden.

Met deze verklaring geven de partners in het 'dementienetwerk Hoorn' aan gezamenlijk te werken aan de vorming van een dementievriendelijke gemeenschap in Hoorn.

Speerpunten

De betrokken partners hebben de intentie om mensen met dementie en hun mantelzorgers te ondersteunen in het blijven participeren in alle facetten van de samenleving door:

- mee te werken aan meer begrip voor mensen met dementie en taboedoorbreking;
- in te zetten op vroege signalering, voorlichting en het bieden van passende hulp en ondersteuning vanaf de eerste signalen van dementie;
- een bijdrage te leveren aan de deskundigheidsbevordering in het herkennen van de signalen van dementie en in het omgaan met dementie.
- in te zetten op goede ondersteuning van de mantelzorger door informatie, advies en voorlichting. En tevens aandacht voor het signaleren van overbelasting en het ontwikkelen van respijtmogelijkheden, afgestemd op de behoeften van de doelgroep;
- het werven en begeleiden van vrijwilligers die zich inzetten voor mensen met dementie.

Looptijd

De looptijd van deze intentieverklaring is tot 1 januari 2019.

Hoe ziet de samenwerking eruit

Gemeente Hoorn neemt de regie bij het samenstellen en vormen van een dementienetwerk met daarin de vertegenwoordigers van de relevante instellingen in Hoorn.

- De in deze intentieverklaring genoemde speerpunten vloeien voort uit het actieplan 'zorgzame samenleving'. De speerpunten worden door de partners in het dementienetwerk opgepakt.
- Partners in het dementienetwerk voorkomen dubbeling van het aanbod door het onderling afstemmen van hun activiteiten en samenwerking waar mogelijk.
- Jaarlijks wordt door het netwerk een stand van zaken opgemaakt van de behaalde resultaten.

Bijlage 4: Samenstelling Netwerk Dementie NHN

Bij het Netwerk Dementie NHN zijn de volgende organisaties aangesloten:

Noord-Kennemerland:

- Geriant www.geriant.nl
- ActieZorg www.actiezorg.nl
- MagentaZorg www.magentazorg.nl
- ViVa! Zorggroep www.vivazorggroep.nl
- Eveen Thuiszorg www.evean.nl
- De Pieter Raat Stichting www.dprs.nl
- WarmThuis www.warmthuis.nl
- Aristo Zorg www.aristozorg.nl
- MEE & de Wering www.stichtingdewering.nl
- Alzheimer Nederland afd. Noord-Kennemerland www.alzheimer-nederland.nl/regios/noord-kennemerland

West-Friesland:

- Geriant www.geriant.nl
- Omring www.omring.nl
- JonkersZorg www.jonkerszorg.nl
- MEE & de Wering www.stichtingdewering.nl
- Martha Flora Hoorn www.marthaflora.nl
- Altijd Zorg Aanwezig www.altijdzorgaanwezig.nl
- Alzheimer Nederland afd. West-Friesland www.alzheimer-nederland.nl/regios/west-friesland

Kop van Noord-Holland:

- Geriant www.geriant.nl
- WoonZorggroep Samen www.woonzorggroepsamen.nl
- Eveen Thuiszorg www.evean.nl
- Omring www.omring.nl
- WonenPlusWelzijn www.wonenpluswelzijn.nl
- Stichting Vrijwaard www.vrijwaard.nl
- MEE & de Wering www.stichtingdewering.nl
- Alzheimer Nederland afd. Noord-Holland Noord www.alzheimer-nederland.nl/regios/noord-holland-noord

Bijlage 5 : Projecten van het Netwerk Dementie NHN

Hieronder staan een aantal belangrijke activiteiten van het Netwerk Dementie NHN:

- **Signalenkaart**

Het Netwerk Dementie heeft een Signalenkaart Dementie uitgebracht. De kaart is bedoeld voor medewerkers en vrijwilligers die regelmatig in contact komen met ouderen.

Op de kaart staan in begrijpelijke taal de belangrijkste symptomen die kunnen wijzen op een beginnende dementie. Daarnaast is er een telefoonnummer opgenomen van het Advies- en aanmeldpunt van Geriant/GGZ, waar medewerkers en vrijwilligers terecht kunnen als zij bij een oudere verschijnselen van dementie vermoeden. De kaart is kosteloos te bestellen.

<http://netwerkdementie-nhn.nl/projecten-activiteiten/vroegsignalering/>

- **PG Café:**

Het PG Café is een ontmoetingsplek voor professionals en vrijwilligers die werken met mensen met dementie of meer willen weten over dementie. Naar model van het Alzheimer Café is er bij elk PG Café een inleiding door een spreker, waarna er discussie en uitwisseling plaatsvindt met de deelnemers. Naast het overdragen van kennis gaat het in het PG Café ook om het informeel ontmoeten van collega's en het opdoen van nuttige contacten.

Het PG Café wordt ongeveer zes keer per jaar gehouden, steeds op een andere locatie in de regio.

<http://netwerkdementie-nhn.nl/projecten-activiteiten/pg-cafe/>

- **Digitale Mantelzorgnieuwsbrief Familias**

De digitale mantelzorgnieuwsbrief Familias is in het leven geroepen voor mantelzorgers met vragen over dementie en de manier waarop zij het beste voor hun naaste kunnen zorgen. De Familias is gratis en wordt vijf keer per jaar uitgebracht. <http://netwerkdementie-nhn.nl/projecten-activiteiten/familias/>

- **Dementievriendelijke samenleving**

Sinds het voorjaar van 2016 is er een werkgroep binnen het Netwerk Dementie actief die inhoud geeft aan het begrip Dementievriendelijke Samenleving. Hoe kunnen gemeenten, bedrijven, maatschappelijke organisaties en vrijwilligersorganisaties werken er voor zorgen dat zij meer kennis hebben over dementie en dat hun medewerkers weten hoe ze goed met mensen met dementie om kunnen gaan.

Deze Dementie Monitor is onderdeel van de activiteiten van de werkgroep.

<http://netwerkdementie-nhn.nl/nieuws/172>

- **Praktijkverbeterprogramma**

Hoe kan de dagelijkse praktijk van ondersteuning en zorg voor mensen met dementie en hun naasten verbeterd worden? Dat is de uitdaging voor de werkgroep die zich met dit onderwerp bezighoudt.

<http://netwerkdementie-nhn.nl/nieuws/171>

- **Welzijn en Dementie**

Zeker nu mensen met dementie steeds langer thuis blijven wonen, is hun welzijn gedurende deze periode heel belangrijk. Waar hebben zij behoefte aan en hoe kan hier door organisaties die met thuiswonende mensen met dementie en hun naasten te maken hebben, goed op ingespeeld worden?

<http://netwerkdementie-nhn.nl/nieuws/170>

- **Voorlichting & Sociale kaart**

De ervaring leert dat je in een oerwoud van gegevens verdrinkt wanneer je om informatie over dementie verlegen zit, of je nu zelf dementie hebt, mantelzorger bent of professional; het aanbod is gewoon veel te groot. De werkgroep Voorlichting en Sociale kaart gaat proberen voor dit probleem een goede oplossing te ontwikkelen.

<http://netwerkdementie-nhn.nl/nieuws/173>

Uitgebreidere informatie over de activiteiten van het Netwerk Dementie NH kunt u lezen op: www.netwerkdementie-nhn.nl.

Bijlage 6: Nuttige websites en links

Hieronder volgt een greep uit zinvolle websites waar allerlei informatie over dementie te vinden is en die behulpzaam kan zijn bij het lokaal maken en uitvoeren van beleid op het gebied van dementie.

- Alzheimer Nederland: www.alzheimer-nederland.nl
- Samen Dementievriendelijk: www.samendementievriendelijk.nl
- Landelijk Deltaplan Dementie: www.deltaplاندementie.nl
- Landelijke Zorgstandaard Dementie: <http://netwerkdementie-nhn.nl/nieuws/163>
- Regionale Zorgstandaard Dementie NHN: <http://netwerkdementie-nhn.nl/nieuws/163>
- Beleef de ziekte van Alzheimer zelf: www.alzheimerexperience.nl
- Informatie over dementie: www.dementie.nl
- Kenniscentrum langdurige zorg: www.vilans.nl
- Mantelzorgondersteuning: www.mezzo.nl
- Hulp voor mantelzorgers: www.dementieonline.nl
- Levenskwaliteit dementie: www.innovatiekringdementie.nl
- Geheugenpoli Alkmaar: www.geheugenpoli.com
- Dementie en bewegen: www.dementieinbeweging.nl
- Opleidingen casemanager: www.gerion.nl